

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ioannis Reuchlin ... De Arte Cabalistica Libri Tres Leoni X. Dicati

Reuchlin, Johannes

Hagenau, 1517

Liber secvndvs

[urn:nbn:de:bsz:31-271787](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-271787)

DE ARTE CABALISTICA
IOANNIS REVCHLIN PHORCENSIS
Legum Doctoris, Liber Secundus.

ABBVNTIBVS INDE VTRISQVE PHILO
lao iuniore Marranoq; domum, uariis inter eundem erat sermo, &
non ineptus, quippe doctis supra modum philosophis de hoc ipso He-
braeo, cuius cum summa doctrina singularem etiam commendabant erga
peregrinos humanitatem, & in oibus atq; p̄ oibus morum dignitatem.
Placuerunt cuncta eius hoīs, p̄ter unum istud Sabbathum futuro, ut iudi-
carunt, tædio plenum, quo a tanti magistri gratissimo colloquio diuelle-
rētur, & in diem reiicerent usq; adeo tertium, non absq; t̄pis molesto dis-
pendio, cum quid acturi essent luce crastina, ignorarent. Tum ambulādo
ita ruminati acceptæ succum doctrinæ, breues dictorum epilogos mutuo
percensebant. Ardentibus autē illis discendi feruore uenit in mentem &
rediit subito in memoriam admirabilis uiri ludæi oratio, disputandæ acri-
monia, institutio grauis & erudita quæ sine satietate delectet, non fucata,
non colorata, sed quæ ubi maxime caret florib; ibi plurimum pariat fru-
ctus. Cuncq; se iam ab itinere in diuersorium corripuissent, mox in ipso cō-
fessu anteq̄ respirassent cœpit ita MARRANVS. Omnium sapien-
tum q̄s equidem à teneris audiuerim annis haud scio an ullus fuerit unq;̄
qui argutior in dicendo & sublimior in sentiendo uisus mihi sit hoc uno
Simone, quem uel reminiscens iam memoria teneā, ita sermone suo tæcti
plano, simplici non affectato, nō domi quæsito, minimeq; Demosthenis
oleū olente, sed magis extēporali & q̄tidiano meū animum ad ardua con-
templanda excitauit, ut nihil conceperim gratius. Dii boni, homo ludæus
ex ludæis ortus, alitus, educatus, & edoctus, q̄ natio ubiq; gentium barba-
ra superstitiosa uilis abiecta, & a splendore oīum bonarum artium aliena
est habita, perpetuā crede mihi hanc noctem procliui desiderio meo uiri
huius uidissem uultus, audissem uerba loquentis, si non miserum hoc ue-
speri Sabbathum interuenisset. Tum Philolaus. Ne græci quidem oīes
inquit quibus oīm consensu tribuitur multarum artium disciplina, ingeni-
orum acumen, dicendi copia, tam ascendere potuissent in alta rerum arca-
narum fastigia, nisi forte unus Pythagoras ille meus, philosophiæ pater,
tamen qui non a græcis eam doctrinæ p̄stantiam quin potius ab illis ip̄is
Iudæis receperit, itaq; receptor optimo iure ipse q̄q; id est Cabalista no-
mināndus erat, q̄uis ut post diuturnam peregrinationem è longinq; aliqd
admiratione dignum referret in patriam, q̄d facilius uulgo crederet, ipse
nomen illud Cabalæ suis incognitum primus in nomen philosophiæ græ-
cum mutauerit. Quod eo argumento recte coniecimus, q̄a nullam discipu-
lis suis reliquit aliqua ratione perquirendi facultatem, quin id primum sui
dogmatis

dogmatis principium esse uoluit, ut quærentibus causam responderent
αὐτὸς ἔφα. .i. Ipse dixit, more Cabalistarum q̄ ferme haud aliter rerū cogno
 scendarum rationes citant q̄ q̄ aiunt **אמר חכמים** .i. Dixerunt
 sapiētes. Sic noster ille *αὐτὸς ἔφα.* .i. Ipse dixit. Ipse aut̄ idem est Pythagoras
 qui hoc modo philosophiæ nomen indidisse perhibetur, qm̄ summi He
 bræorum autores Hachamim & Græcorum ante se olim Sophi cognoia
 rentur, ita ueterem disciplinam noui conatus est nois ornamento uestire.
 Non aut̄ eo tibi debent minori p̄conio digna uideri quæ Simon Iudæus
 protulit q̄ sint ab ignobili hebrææ gentis doctore tanq̄ ex barbaris auto
 ribus desumpta, & ab homine barbaro allata, qm̄ idem omnium maxim⁹
 noster Pythagoras simul cum barbaro q̄dam nois Zora scientiarum pri
 ma studia iniit, adeoq̄ id extra Græciam, quo tpe apud ægyptios secum
 philosophati sunt, qui tum dicebatur prophetæ, & Assyriorum Chaldei
 & Gallorum Druidæ, & ex Baçtris Samanæi, & Celtarum non pauci, &
 apud Persas Magi, & apud Indos Gymnosophistæ, & ille Anacharsis
 apud Scythas, & in Thracia Zamolxis ante ipsius Pythagoræ seruus, q̄d
 om̄e Alexāder ille cognomēto polyhistor in libro *περὶ πυνδαγρικῶν συμβόλων*
 .i. de Pythagoricis notis scriptum reliqt, & apud Indos deniq̄ Iudei q̄s ap
 pellarunt Brachmanas, ut Aristobulus peripateticus meminit. Sane licet
 uera dicere, non est certe usq̄ repertus Pythagoras quicq̄ rerum aut diui
 narum aut humanarum uel a græcis didicisse uel a Romanis. Sed ut Anti
 phon edidit in libro *περὶ τῆς βίου τῶν ἐν ἀρετῇ πρωτοβούλων*, .i. de uita eorum qui
 uirtute p̄stiterunt. Accessit discēdi gratia Pythagoras ad ægyptios & Ar
 rabas, & ad Chaldæos postq̄ e Syria q̄ & est & noīatur Iudæa Pherecidē
 sibi magistrum & p̄ceptorem nactus fuisset. Vnde Syrius uulgo ipse q̄q̄
 tum appellabatur, quem alii Tyrium dixere, alii Tyrenum *ὡς τὸ βάρβαρον*
ἄλλ' οὐχ ἑλλήνα γεγενεῖαι τοῦτον ὁμολογεῖν ἐν πρώτῳ φιλοσόφων, .i. ut barbarum &
 non græcum fuisse p̄dicarent hunc oīum philosophorum primum. Hæc
 Marrane cōiuiua mi doctissime penes Eusebium Pamphili scripta legisti
 certo scio, in uolumine, si rite recordor, de p̄paratione euangelica undeci
 mo, qui & hoc addidit. *μόνον ὅτι πρὸ τῶν σοφῶν ἑλλήνων ἔχει οὐδὲν, πνία σοφίας*
καὶ ἀπορίας βροικουώτων, .i. Tm̄ q̄ a sapientibus græcis habuit nihil, penuria sa
 pientiæ ac indigentia cohabitantiū. De q̄bus, ut est in Timæo Platonis,
 barbarus q̄ndam ægyptius, isq̄ ualde senex, uere admodum uisus est So
 loni dixisse. O Solon Solon græci semper pueri estis, nullam habentes an
 tiquam opinionem nullam disciplinā tpe canam. Nec illud non erit maxi
 me laudandum in Pythagora p̄stanti sapientia & nobilitate uiro, q̄ in ali
 eno & longinquo solo, quæ a barbaris hoībus labore ingenti algu & su
 dore multa commētatione atq̄ meditatione, nō paucis etiam annis corra
 sit, ea non dicam meliora sed tamen splendidiora in patriam ac usq̄ adeo
 in Italiam quæ tunc magna Græcia dicebatur, ceu humeris ipse suis repor

DE ARTE CABALISTICA

tauit cum incredibili cunctorum de se atq; suis sectatoribus admiratione, ita ut oīs qui sapiētia & doctrina excelleret Pythagoræ auditor fuisse crederetur. Vnde philosophia Italica potissimum ab illo nomē accepit. Asti pulatur huic laudi Numenius Pythagoricus in primo uolumine de bono cum ait, q; Plato atq; Pythagoras quæcūq; Brachmanes Magi, ægyptii, ludæiq; inuenerunt, ea græce ipsi exposuerunt. Quo uehementissime suspicamur uerum esse qd asserunt uiri doctissimi, & uariarum linguarum periti, ludæorum quæq; tam recepta q̄ inuenta exponi alienis furtis hinc græcorum inde latinorū, nihilq; nostrum esse in philosophia qd non ante ludæorum fuerit, q̄tumuis hoc seculo adimat̄ eis merita gloria, & nūc uniuersa eorum contemnant̄, qm̄ præsens ætas oīm studiorum explicatio nem magis illustrem perpolitamq; desyderat. Tum uera optime Philolae refers inquit Marranus quo magis assentiar Euripidis Hecubæ. λόγος ἔκτ' ἀδελφούντων ἰών, κ' ἀκτῶν δοκούντων αὐτὰς οὐ πάντων δένει. i. Sermo nanq; ex in gloriis progrediens atq; gloriosus, idem non idem ualet. Nam si Aristoteles aliq; aut Theophrastus quispiam ea protulisset quæ nos Simon hodie docuit, nihil oīm sententia esset dignius auditu, nihil grauius, nihil memorabilius, addidisset t̄modo dicendi genus magis æquabile & aliquē eloquentiæ fucum. Nunc qm̄ ludæus est q̄ suo more agrestius paulo & p̄ssi us rem omnem tractauit, haud dubium quin sordida sint futura in auribus illorum nostro æuo sophistarum ut ipsi sibi uident̄ plane p̄ subtiliū si qui audiant aut sint audituri uel potius uniuersis nūc aut praeue aut stulte philosophantibus appareant implicata obstrepera hiulca, ieiūna, horrida, rusticam asperitatē & peregrinam insolentiam sonantia, tametsi etiam ut mos eorū fert prius non q̄tum oportet examinata qdem, quasi aurū, nō sit aurum qd in luto quærimus. Post uero q̄ ab hoc iam hoīe in diuersorium ecce nostrum recta uia nullo monstrante rediuimus qm̄ cœna forte nobis p̄stinata nondum est, consulo ut quisq; sua recitemus inter nos, p̄sertim digniora q̄ audiuius, & figamus memorię ne labant̄ dum recens oīa tenemus. Et Philolaus q̄ prudenter ait illa p̄cogitasti Marrane, sic em̄ ad audiēdum paratiores uirum accedemus perendie post hoc Sabbathi monstrum cultaq; ludæo, ut ait Ouidius, septima sacra uiro. Interea tu selam hanc arripas, ego alteram, & cōsidentes dicamus celeriter de oibus donec apparent̄ quæ ad cœnam congruant. Ceterum ne detur frustra cōtentioni locus cum soli simus, id em̄ aliud nihil esset q̄ tempus perdere, tu prior quicquid in buccam uenerit uel p̄teriorum aut p̄sentium recordandi uel commentandi gratia q̄cunq; accidat modo, eloquere. Sic igī Marranus exorsa texuit. Et quanq̄ negocium omne, inquit, circa qd postmeridiano hoc tpe conuersati sumus mihi singula examussim perpendenti uideatur esse altius q̄ ut id nos humi strati suspicere possimus, t̄n sepe numero quæ hoībus prima specie apparent ardua & impossibilia tandem con

tinuis & indefessis exercitationibus duroq; labore fiunt & plana & facilia iuxta Maronis illud. Labor omnia uincit. Iccirco libenter in medium conferam quæ ab isto me audiuisse meminero, addamq; illis qd ipse sentiam Hebræus sane p̄ceptor noster de Cabala nobis petentibus tractaturus cōmodum ostendebat, eo noīe qd sit intelligendum. Nam Cabala receptionem designat, simul & hoc attulit q̄ ea nostris animis esset infusa semp̄ ad summa conditione naturali tendentibus, quapropter eius desyderium nobis constaret ingenerari, & q̄ summæ res ac diuine sublimiores haberēt atq; digniores q̄ q̄ ratione humana cōphendi ac discerni queāt. Id aut̄ triuiale idoneis peripateticis est dogma, ut em̄ principio meos Arabas cū q̄bus mihi extat solita familiaritas citare liceat, Alpharabius in libro quē de scientiis p̄scripsit, hac utitur sententia, qd res diuinæ ac pia fide credibiles, sunt altioris ordinis, cum sint assumptæ ab inspiratione diuina, qm̄ in eis sunt secreta diuina, a q̄rum cōphensione debilitant̄ ratiōes humanæ, neq; consequunt̄ ea, hæc Arabs ille, quod & Simon noster affirmauit, q̄ eos ordines appellat regiones, & in animæ nostræ tertiam regionem cōstituit res incorporeas ac substantias ab omni materiæ pensione liberatas et immunes, non q̄ Antisthenes cogitauit phantastica illa & logica uniuersalia, Sed ipsas inq; reales formas, species, ideas, essentias, q̄ sunt res altissime circa quas uersant̄ Cabalistsæ, ut audio, contemplationibus suis prope innarrabilibus, & ea singula q̄ nos sentire aut scire arbitramur, huc conferunt, ac demum uniuersa in unū qd est ipsum bonum atq; primum p̄ media reducunt tanq; ad nostræ mētis saluberrimum finem. Quod Aristoteles i xiiii. libro eorū q̄ post naturalia scripsit, id qd est ἀνταρκτικὴ ἡ σωτηρία .i. Sibi sufficiens & salus esse dixit, & Simon hebraice נפשׁ noīauit, Sicut & regius Psaltes ait. Dñi est salus, & sup̄ hanc generis humani salutem, oīm Simon Cabalistarum fundamenta iecit, q̄ nec sint a ratione inuestiganda, nec per rationem inuestigata, ut q̄bus nec sensus præbuit hypothesis, nec intellectus disciplinam, summa em̄ sunt, & q̄rum causa nequeat adæquata reperiri, a q̄rum cognitione disertissimus sectæ peripateticæ Theophrastus sciētiae abstulit facultatē, sic. n. in suis sup̄naturalib⁹ scripsit.

μέχρι μὴ οὖν πινος διωάρθῃα διὰ τῶν θεωῶν, ἀρχὰς ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν λαμβάνοντες. ὅταν δὲ ἐπ' αὐτὰ τὰ ἄκρα καὶ πρῶτα μεταβαίνωμεν, οὐκ ἔτι διωάρθῃα. εἴτε διὰ τὸ μὴ ἔχειν αἰτίαν, εἴτε διὰ τὴν ἡμετέραν ἀδύνησαν .i. Vsq; ad aliqd qdē possum⁹ p̄ causā speculari, principia à sensibus sumentes, qm̄ autē ad ipsa extrema & prima transierimus, non amplius possumus, siue propterea q̄ nō habemus causam, seu propter nostram infirmitatem. De supernis em̄ & diuinis q̄bus nihil est prius, undenam quæso posset demōstrationis aliqd mediū sumi? Quare Plato ait in Timæo, q̄ illa explicare plus est q̄ nostræ uires sufficiant, credi aut̄ iis iubet qui ante dixerunt quanq̄ nulla demōstrationis necessitate loquant̄. Hæc ipsa Platonis uerba & ueri sapientis mandata ego

D

E

tanti existimo, ut ea oraculi mecum loco duxerim habenda. Et si ulla Cabalæ rata & stata fundamenta sunt, hæc sunt. Quapropter acerrimum diuinæ cognitionis mera & nuda fide constantis, hostem & insidiatorem arbitror logicum esse syllogismū, qui Theosophistarum ausu atq; usu, deū & angelos mentesq; beatas & simplicissimas ultra mundani seculi uirtutes & omne simul æternitatis agmen, & quicquid est usquā historiarum de rebus supnaturalibus, id totum humanæ mortalitati subiiciat rationis discursu inueniendū, probandum, dirigendū. Perinde atq; illas tam illustres substantias in Tullianum aliqđ includere conetur. Hoc nimirum est Iouē uincire uelle ac salice uimineā, aut resti nautica ligare. Quod ne Thetis quædam autore Homero pmitteret, aut Cētimanus Briareus ille ægeon. Quo magis contentiosos theologistas & nugiandos sophistas iudicabo cœlitum & supcœlestium expugnatores non minus esse q̄ Aloidas geminos immania corpora, ut ait Virgilius, qui manibus magnum rescindere cœlū aggressi. Haud secus atq; Sinaaritas ac Babylonios olim filios Adam hoc est ex humana imbecillitate quā in se non agnouerunt prognatos, turrim al-tissi, mā exedificantes, cuius culmē pertingeret usq; ad cœlū, primores בבל. i. confusionis autores. Vnde Babel, quam uos Babylona dicitis, nec alterum alterius linguā intelligentes. Per hos. n. garrulos syllogistas in rebus credendis pietas erga diuinorum uniuersitatem oīs amittit, atq; uincendi studio fraternum odium concitat, uenaticos canes ad seditonem paratissimos, summæ contēplationis uenenum orbe toto expellendum. Triumphent hæc siphæ est syllogismorū artificia, in natura & humanis inuentionibus atq; figmentis. Sed in sacris oraculis locū sibi ne sperent ullum. Hoc em̄ Parmenides apud Platonem de substantiis separatis Socrati dogma tradidit ita dicens. ἀλλὰ ὁμοίως ἡμεῖς ἐκείνων οὐκ ἀρχομεν τῷ παρ' ἡμῶν ἀρχῇ, οὐδ' γινώσκομεν τὸ θεῖον οὐδὲν, γὰρ ἡμεῖς τὰ ἐπιστήμη. i. At similiter nos illis non imperamus nostro imperio, neq; cognoscimus diuini quicquid nra scientia. Ei sermoni & peripatetici astipulant & Aristoteles ipse tum artifex tum organū, ut aiunt, sciendū, cum in resolutiuorum posteriorū uolumine primo, immediatorum scientiā esse indemonstrabilē affirmat. Post paulo inqt. Et non solum scientiam, sed & principium scientiæ esse aliqđ dicimus q̄ terminos cognoscimus. Principiū sciētiae Themistius ibi appellat nostram mentem, terminos uero ex qbus uidelicet componuntur dignitates maxime subiectum & p̄dicatum. Sed Philoponus qu uulgo notat Ioannes grāmaticus explanauit hæc nō parū sublimi & uerius ita scribēs. ὁ μὲν φιλόσοφος τὴν ἀρχὴν τῆς προσκείμενης ἐπιστήμης οὕτως ἀπέδειξε. ἀρχὴν μὲν ἐπιστήμης τὸν νοῦν εἶλη φῶς οὐ τὸν ἡμέτερον ἀλλὰ τὸν θεῖον καὶ πρὸς ἡμᾶς. ὅροις δὲ τὰ νοητὰ καὶ θεῖα εἶδη. ὅρους δὲ αὐτὰ καλεῖσθαι ἀπὸ τῶν πέρατα εἰν πάντων. i. Philosophus hic quidem enarrationem p̄iacentis dicti sic tradidit. Principium quidem scientiæ. Mentem accipiens, nō nostram, sed diuinam & supra nos. Terminos

autem

autem ipsas intellectuales & diuinas formas. Terminos quippe illas uocari, propterea quod fines sint omnium. Cognitio itaque supernaturalium creatorum a mente pendet, non a ratione, quæ ratiocinando potest errare. Sic enim idem scribit Aristoteles *ἡ ψυχὴ χεῖται τὸ θεῶδες οἷον δόξα, καὶ λογισμὸς*. Id est. Suscipit falsum, ut opinio, ita etiam logismus, quod est ratiocinatio. Vnde syllogismus nuncupatur. Idem denique concludit posteriora sic. Scientia, inquit, omnis cum logo, id est cum ratione est. Principiorum, scientia quidem non utique erit. Quoniam autem nihil uerius contingit esse scientia quam mentem, mens utique erit principiorum. Principia uero dicuntur res primæ, & Hesiodus prisci quæ omnes Theologi deos fecerunt esse principia, igitur hæc cognitio proprie nominatur diuina. Et ut in postnaturalium primo ille idem stagirita scripsit, eius est possessio *δικαίως ἀνθρώκ' ἀπορωπίνη*. Id est. Iuste utique non humana, quod uel solus uel omnium maxime illam deus habeat, & indignus sit homo quærere circa eum ullam scientiam. Deus enim solus hunc habet honorem iuxta Simonidem. Sed cum nobis nihil magis conducat ad beatitudinē quam summam & diuinarum rerum cognitio, qua (te rogo) uia Philolæ alia homini ad eas pergendum est, si non scientia? quibusue modis comprehendenda tanta summitas? Tum PHILOLAUS. Per cæstor ipse tu, iter ostendisti planum atque patens. Cum enim quinque sint cognitionum opifices, Ammonio teste, post Aristotelem, qui eorum quatuor tantum in primo de anima libro meminit. Sunt autem *νοῦς, δianoια, δόξα, φαντασία, αἰσθησις*. Id est. Mens, discursus, opinio, imaginatio, sensus. Mens quidem & sensus non syllogissant, alterum longe superius, alterum multo inferius ratione. Sed nec imaginatio quoque cum sit statio sensus & apparitionum inde migrantium reseruatio. Sensibus autem nequaquam ratiocinantibus, ne putandum quidem est apparentia sensuum ratiocinari posse. Restabunt igitur opinio & discursus, at opinio est ipsius discursus conclusio, quapropter ea ipsa non syllogissat, soli ergo discursui quæ diancea nominatur relicta est syllogissandi facultas, hucusque Ammonii sententia est in cõmētariis quæ edidit ad Aristotelis prima resolutiua. Et quæ attigi enumeratione comprehensiones & comprehensa breuiter, ne uaget oratio mea longius, opinor diuina esse supra syllogismum, nec ratione humana intelligi posse quæ non ducant originem cognoscendi a sensu, sed ex mera dependent fide, tamen ob amorem reuelantis recepta & hominum beatitudinē credita. Sunt tamen plurima sane quæ sic diuine speculationi sæpe immiscent, ut unius familiaræ solent quæque liberti & inquilini comune sibi nomen usurpare, atque illa crebro (ita enim fateor) se a theologica facultate tractari patiuntur, quæ uel aliqualem ordinem obtinuerunt ad deum, aut per se aut per reductionem, uel alia forte ratione ut creationis, conseruationis, perfectionis, iustificatiõis,

DE ARTE CABALISTICA

beatitudinis, salutis, & similiū. De illis eqdē nō cogito in p̄sentia q̄ scia ea naturaliter nobis cognita fieri, q̄rū aut in postnaturalibus affert̄ ostensio q̄ sint, aut in theologicis, propter qd̄ sint. Permitto nimirū illis rōnem q̄p̄ pe a sensu q̄ndā ortis & discursui humano deditis, sed q̄rum ueritas a sola p̄det autoritate reuelātis, eorū haud arbitror esse sciētia, nec in illis dñari syllogismū uelim. Sed id tm̄ qd̄ oib⁹ erit p̄stātius fides, quā q̄ hēt, is ab Aristotele in prioribus resolutiuis appellat̄ *ἐλάπιον ἀακείμωτος ἢ εἰ ἐτύχων εἰδώς* .i. melius disposit⁹ q̄ si esset sciēs, qd̄ explanauit ita Philoponus, id esse, melius cognoscere q̄ p̄ demōstrationē. Ad hęc Marran⁹, Assentior tibi Philolae, inqt, & tecū q̄q̄ illa ip̄a q̄ merē sunt fidei & pure credibilia ueto subiecta esse logicis tēdiculis, q̄ plane magis sunt cōtēplātibus detrimēto q̄ lucro, idq̄ nri pariter asseuerāt tā gr̄eci q̄ latini. Hieronym⁹ ille Dalmata in psalmū cētēsimū quartū scribēs, syllogislandi artē theologiē applicatā cōparat plagis egypti, et sic ait, Cyniphes dialecticē artis stimulu⁹ intelligit̄ q̄ licet paruū uideat̄ re ipsa hēre seductiōis aculeū, grauissime tm̄ sauciat mentes humanas. Quapropter doctissimus iste uir hęc technā quā & uanitatē sens⁹ & obscuritatē mētis agnoiat, oīno ab hebraicis dimouit studiis atq̄ reiecit, cū sepe alias tū aptissime ad Damasum de q̄stioib⁹ sibi p̄positis q̄n̄ in secūda iis uerbis utit̄. De hebraicis disputātē, nō decet Aristotelis argumēta cōgrere. Et in psalmo Cxliii. de theosophistis ita scribit. Qn̄ tecū cōperint disputare sic uerba eorū breuia sunt, sic artificii sermone cōclusa, ut euadere tibi difficile sit, cū. n. te ligauerint syllogismis suis, & te clauerint, & quasi maceriā syllogismū tibi texuerint ac edificauerint, nō potest corrūere, nō potes trāsire, teneris iclus⁹, nō est ruina maceriæ neq̄ trāsire. Cūq̄ ibi tenuerint te quasi qd̄ giro inclusum, tūc nō eris in angusta uia q̄ ducit ad uitā, sed in lata q̄ ducit ad mortē. *ἐπεὶ καὶ ἡ τὸ ἀπλότῆρος πίσις, ἑβραίων ἔστι τὸ ἐκ ποδὲρ γασίας πιδανολογίας. i. Qm̄ & simplicitatis fides melior est q̄ curiositatis p̄suasiua rō, ut dixit Athanasius in lib. iiii. aduersus Arianos, cōfirmat hoc idē in ope cōtra gr̄ecos, qd̄ sicicipit. ἢ μὴ περὶ τὸ θεοσεβείας καὶ τὸ τῶν ὀλων ἀληθείας γινώσις, οὐ ποσὺ τιν τὸ πῶν τῶν ἀνθρώπων διόρασκαι λίας δέιτη, ὅσον ἀφ' ἐαυτῆς ἐχί θ' ἰνάειμ* .i. Ipsa qd̄ de cultu diuino & de uniuersorū ueritate cognitio, nō tā instituta ab hoib⁹ doctrina eget q̄ ex se ipsa hēt notoriū suū. Sic Athanasius. Hoc nihil esse uerius quisq̄ sibi constituat. Quo enim dicendi studio aut q̄p̄suadēdi conatu opus erit ei⁹ qd̄ mea spōte parat⁹ sum credere, qd̄q̄ iā solo erga reuelātē amore meo ac singulari ueneratiōe libēter recepi, ne minime qd̄ rōnis ui coact⁹ aut iduct⁹, quā saltē tenebricosa in hoc corp⁹ demersi ac uincti ai obtusitas posset excogitare. Multo uberius hęc tractat Iustinus ille phūs christian⁹ i lib. de recta cōfessiōe iābū priscū istuc citās. *οὐδὲν ἢ ἀνθρώποισι τῶν θεῶν ἔφες. i. Nihil. n. hoib⁹ diuinorū manifestū, q̄ & Socratis fluxit ab ore. Fert̄ ita Xenophōtis Socratici ad æschinē eplā, ubi oib⁹*

inqt patet diuinas res cognitiōe humana cōphēdi nō posse, quare sufficit
 pie ipsos deos ex aīo colere, quales autem sunt, nec inuenire nobis possi-
 bile est, nec phas quere, nec enim seruis conducit, nec eis laudabile dixe-
 rim si dominorum suorum cōsilia nisi q̄tum ad ministerium suum p̄tinet
 seruari uoluerint. Et ut de Socrate aliorumq; philosophorū sectatorib; ^{εἰδαύμαζε δ' εἰ μὴ φανερὸν αὐτοῖς ἔστιν, ὅτι ταῦτα}
 scripsit idem in Memorabilibus, ^{αὐθιγατὸν ἔστιν ἀνθρώποις θύρεῖν.} i. Mirabat̄ aut uidelicet Socrates, si non mani-
 festum ipsis sit, q; ea nō est possibile hoibus inuenire. Talis semp fuit oīnt
 atatum & oīm ferme religionū sententia, ut humano intellectu non capi-
 antur q̄ prius in hoīs sensu non fuerāt, & q̄ intellectus non capit, ea nec ra-
 tio discutit, q̄ autē rō non discutit ea neq; ratiocinationis discursus quam
^{διανοία} uocant iudicabit, q̄d tum maxime diuinitus reuelatē ueritati con-
 gruit, etiam si de earum aliqua imaginarios nobis animi cōceptus forme-
 mus, ut quicquid religiose pieq; receperimus id argumentationis uiolen-
 tiā non subdamus uel ullo nobis phantasmate proposito. Maiores itaq; ^{ὅσον ἔστι φανταζέσθαι.} i. Non cōphēdibile fore humano discursu diuinū neq;
 totum quicq; contingit imaginari. Nemi tu Marrane Christianorū me
 prorsus expertem aut negligentem suspiceris Philolaus respōdit, memini
 Athenagoram philosophū Atheniensem ad imperatores M. Aurelium
 Antoninum & L. Aur. Commodum pro Christianis legatum sic dixisse.
^{ἐπὶ καὶ δι' αὐτῶν τῶν διγμάτων, οἷς προσέχομαι, οὐκ ἀνθρώποικοῖσ' οὖσιν, ἀλλὰ θεοφάτοις}
^{καὶ θεοδιδάκτοις πῖσαι ὑμᾶς μὴ ὡς περὶ ἀθέων ἔχην ἐνώματα.} i. Atqui & per ipsa
 dogmata qbus innitimur nō humanis certe sed diuinitus missis & deo do-
 ctis, persuadere uos (non sicut de prophanis tenentes) possumus. Vbi ali-
 ter de prophanis persuaderi, aliter de diuinis insinuat. Tametsi aliquā-
 multos ex uobis nouerim, qui omnia logicis adinventionibus confundūt
 & susq; decq; naturalia mathematicis principiis, ac rursus theologica natu-
 ralibus statuunt confirmantq;. Sed haud quaq; causæ diuinæ sunt natura-
 libus pares, nec ualent naturalia dirigere diuina, longe q; minus illa q̄ sola
 fide constant ulla ratione possunt demonstrare humanitus scibilia. Sicut
 nec ea quæ sunt pure credita necessario inferunt naturaliter scita, p̄stantis-
 simus enim ille uester Dionysius Arcopagita quem ego aut reliquias aut
 imaginem Pythagoreorum (ut arbitror) haud insipiēter existimauerim,
 sup̄ theologicas istis cognitionibus in libro suo de diuinis noīb; ita loquitur
^{οὐδὲ ἴδ' inquit ἀκριβῆς ἐμφέρει τῶς ἀπαθείσ' καὶ τοῖς αἰτίοις, ἀλλ' ἔχει μὲν τὰ ἀπατά}
^{τὰς τῶν κίτων δεχομένης εἰκόνας, αὐτὰ δὲ αἰπατῶν ἀπατῶν ἐξήρηται. καὶ ὑπερίδρυται}
^{καὶ τὰ τῶν τῆσ' οἰκείας ἀρχῆς λόγῳ.} i. Neq; em̄ consequens illatio causatis & cau-

DE ARTE CABALISTICA

sis, sed habent quidem causata illas causarū receptas imagines. Ipse autem
 causae causatis abstractae sunt, & superne resident iuxta cuiusque principat⁹
 F rationem. Quo captiosius aliquorum ex uestris retiaculū & fallacius dogma
 est, in rebus sola fide reuelata constantibus, syllogismorum proprietate ne
 dum utendum, uerum etiā pari dignitate credendum esse quicquid ex sacris
 oraculis per syllogisticum artificium sequitur, ac bona formali necessaria lo-
 gicaeque consequentia inferitur. Nihil enim tam distat quā esse diuinitus reuela-
 tum & humanitus inuentum. Vnde in mera fide pure credibiliū, credere
 & scire sunt maxime disparata, ubi nunquā conclusio syllogismi fore potest
 euidentiore ex praemissis, etiam si praemissis euidentiā certa misceatur, tamen semper
 conclusio, partem sequitur infirmiore. Recte igitur uel hoc affirmamus
 quod in eodem subiecto & respectu eiusdem ueritatis, non potest simul stare
 habitus fidei acquisite & habitus scientiae per demonstrationem genite.
 Qui ergo contradicit sacris oraculis, is execrabiler contradicit fidei. At
 uero qui alicui conclusioni humano ingenio, subtilibus inuentiunculis, Ari-
 stotelicis technis, Eleaticaeque disciplina, cuius autor fuit Zenon τῆς ἰουδαϊκῆς
 φιλοσοφίας ἀρχηγός, ut Galenus ait, siue Chrysippi tendiculis aut sophista-
 rum syllogismis ex sacrorum oraculorum reuelatis collectae atque illatae
 contradicit, is iam non fidei contradicit, sed scientiae humanae repugnat,
 non diuinam illuminationem, sed mortalem industriam abnuens haud
 execrabiler, sed erranter forte, aut quandoque perspicaciter, non aut tur-
 piter. Quoniam modo igitur affirmare quis audeat diuinitus reuelato & hu-
 manitus inuento pari dignitate credendum esse, nisi qui totus pascatur syl-
 logismo sicut bos foeno. Sane quae (amabo te) intercedit dignitatis pari-
 tas istius & illius? Fidele illud, at istud scibile. Mens illius sedes est, istius ra-
 tio, illud defluit a lumine superno, istud ex sensu ducit originem. In men-
 tis regione aliqua sunt necessaria, quae in ratione sunt impossibilia. In men-
 te datur coincidere contraria & contradictoria, quae in ratione longissime
 separantur. Non est igitur omnino uerum, si praemissae sint de fide con-
 clusionē iccirco fore de fide. Nam execrabilis est propositio haec, nullum
 adorandum est creator, Multo etiam execrabiliore ista, Omne sculptile est
 adorandum. In eis nanque ambabus blasphematur fides, attamen & sacra
 & fidelis non est haec, inde consequens, nullum sculptile est creator, quam
 naturali ratione demonstrare possumus, ergo ueritas eius non pendet ab
 autoritate reuelantis. Sed eius euidentiā longe credita fide minor est. Pa-
 ri suasu fallimur assentiendo, quia conclusio sit de fide, iccirco aliquā praemissarum
 necessario esse de fide. Quis enim ignorat Hebraeis, Christianis & Agarenis esse
 summa fide creditum quod sculptile non sit adorandum, ad cuius tamen asser-
 tionem inferendam naturalibus utar praemissis, nul-
 lum lapidem esse adorandum, sculptile autem uidemus lapidem esse.

Tum Marranus, Commodū mihi Philolae reducīs inquit in memoriā nostrorum quorundam elenchos sophisticos, cum dicunt, conclusio est haeretica, ergo aliqua praemissarum. Qua in causa miror supra quae dici potest, quod isti aliquos uel homines quosque inueniant, qui eis talia credant. Sed quid ego aethiopem lauare conor, qui nulla opa candescit. Sunt praeterea quae tametsi reuelantur, tamen etiam sequuntur de reuelatis, quae si acceptentur a credente, fides potius erunt quam reuelata quam scientia quam illata. Sicut quae praecipit ecclesia mea esse credenda etiam quae cunctae ingenio composita, praesumuntur potius a spiritu sancto esse reuelata, quam humana ratione inuenta, quam tumuis quadam syllogistica subtilitate inducant. Sic ille ad ecclesiam Alexandrinam scripsit Impator Constantinus de concilio Niceno dicens. *ὁ ἴσθ' τοῖς ἱερακοῖσις ὁμοῦ ἡρέσεν ἐπισκόποις, οὐδὲν ἐστὶν ἔθρον ἢ τῆ θεοῦ γνώμη, μάλιστα ὁ πῶν τε τὸ ἄγιον πνεῦμα τοῦτων καὶ τηλικούτων ἀνθρώπων ταῖς θανατοῖσις ἐγκείμενον, τὴν θείαν βούλησιν ἠεφώτισε*.
.i. Quod enim trecentis simul placuit episcopis, nihil est aliud quam dei sententia maxime ubi sanctus spiritus talium tot & tantorum uirorum mentibus incumbens diuinam uoluntatem declarauit. De episcopis loquitur hic, ecclesiam uniuersalem spiritu diuino agitatam representantibus, non de quorumlibet quantum cunctae polyphemorum heterocitis sine cerebro capitibus. Abeant igitur in officinam suam mistiones syllogismorum de esse, de necessario, & de contingenti, aut si qua sint alia logicae curiositatis possibilia seu impossibilia. Nulla enim est orationis fideliter creditae ad necessariam propositionem aequa comparatio, cum necessaria possit esse dubitabilis, reuelata uero nihil sit euidenti. Ne igitur occupet eiusmodi mistiones adyta sacrorum, ne molestant hierophantas, quoniam secedant (si aliquid posse uelint) ad artes sellularias aut naturas cemetarias aut supputaciones mathematicas, ne transcant limites, ne attingant τὴν ἀδίδακτον καὶ κρυφίαν τῶν μουσικῶν καὶ συμβόλων πῆξιν.
 Recta, inquit Philolaus, incedis amice ad Pythagorae profecto uiri diuiniore doctrina imbuti obscuras latebras, nullis humani ingenii argutiolis puestigandas, quae nobis ambigendi formidinem magis incutiunt quam generent adhaerendi firmitatem. Non enim poterit diuinorum tantus splendor per tam tenues et aniles sophismatum rimulas tam strictim a nostris nocturnis oculis cerni. Sed opus erit amplissimis cogitandi & credendi uiribus, maximeque (ut ait Terentius) fide & taciturnitate. Quo motus Pythagoras, omnibus disciplinis toto orbe haustis primus philosophiae creditor, nihil prius, ut scripsit Apuleius, discipulos suos docuit quam tacere. Nam hoc erat primum contemplatiuae sapientiae rudimentum, meditari condiscere, loquitari de discere. Perinde atque tam augustae maiestatis Pythagorica sublimitas multo esset dignior quam quae pueriliter iactatis gerris loquitando & garriendo comprehendendi posset. Satis uero nobis patet ex iis quae a Simone accepimus, etiam Pythagoram sicut caetera Cabalistarum ita hoc quod genus doctrinae in graeciam attulisse, scilicet quod de quaestione altissima discipulus interrogaturus

DE ARTE CABALISTICA

taceat. Interrogatus uero solum respondeat αὐτὸς ἔφα. Ipse dixit. Sic Cabalistarum respondēt **אמרו חכמים**. i. Dixerunt sapientes. Et Christiani quoque suis dicunt *πίστευσον*. i. Crede. Tum Marranus, Fortasse nos taxas Philolae quibus id & Imperator Iulianus impropertauit dicens, *ὑμῶν ἡ ἀλογία καὶ ἡ ἀγροικία. καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶ πείσασθαι, τῆς ὑμετέρας ἐστὶ σοφίας*. i. Vestrum irrationalitas & rusticitas, & nihil ultra ipsum crede, uestrae est sapiētiae. Cui conuicio Nazianzenus in prima inuectiua prudenter occurrit, quod pariter hoc Pythagoreis sit primum & maximum disciplinae fundamentum, tacere, deinde nullam dictis exhibere rationem nisi αὐτὸς ἔφα, quapropter is iniue nos redarguat, quippe *εἰς ταυτὸν εἰκόντες τῷ αὐτὸς ἔφα, τῷ, πᾶσι ἡμῖν πίστευσον, ἐν ἄλλαις συναβασίς τὴν καὶ ῥήματα*. i. In idē cedente isto, ipse dixit, & apud nos crede, licet aliis syllabis & uerbis, ita Nazianzenus. Habemus nunc memoriter eorum quae praeter quibusque ceteris sacra diligentius tractauerunt unanimem discendi morem uidelicet Cabalistarum **אמרו**, Pythagoreorum ἔφα, Christianorum *πίστευσον*. Caeterum quicquid aliorum est diuinum non est.

H Equidem ante multo cogitavi tantum, Philolaus ait, ea omnia ex Hebraeorum fluxisse Cabala, iam certo certius scio, dare namque uideo, quaecumque Simon nobis ostenderit philosophiae Italicae, hoc est Pythagoricis adamussim quadrare, ut haud ab re iudicauero Cabalistarum & Pythagoristarum inter se cuncta eiusdem esse farinae. Omnia namque studia nostra utriusque reducantur ad humani generis salutem, & omnia entia quae subsistunt, aut substantant continuo ad Ideas referunt quae uere sunt, & idearum ideam. Unde utriusque ternos esse mundos asseuerant, & tertium infinitum, uel potius non finitum, tribusque constare omnia. *καθάπερ γὰρ φασιν οἱ πυθαγόρειοι ἐπὶ πάντων τὰ πάντα ὅτις τρισὼν ἔεσται*. i. Quemadmodum enim dicunt Pythagorei, omne & omnia tribus terminantur, ut in libris de caelo scripsit Aristoteles. Nam alia quaedam, inquit, sunt corpora & magnitudines, alia uero habitant & obseruant corpora & magnitudines, alia denique habitantium & custodum principatus sunt & origines. Quod ita intelligo. Quoniam mundus inferior complectitur corpora & magnitudines singula cum suis uirtutibus & intelligentiis sphaerarum motoribus appropriatis & generabiliū corruptibiliūque curatoribus ac custodibus quae obseruare dicuntur corpora provide, ut est cuiusque tributa prouincia quae antiquitas quaeque uirtutes, quaeque angelos, tum aliquando & deos, item & daemones, uel pro rerum anxiarum sollicitudine quibus allegantur crebro demonia quaeque noiauit. De quibus canit Homerus, *θεοὶ ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες*. i. Dii olympica tecta inhabitantes, scilicet quae rebus naturalibus perfecti saepe querula turbantur affectione ac a summis ad ima relegati laborum suorum causas dicunt *πολλοὶ δὲ πλὴν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες, ἢ ἀνθρώπων, καλέεσθαι ἀλγὴ ἐπ' ἀρχαίοισι πόντον*. i. Multi enim patimur olympica tecta inhabitantes a uiris, graues dolores inter eos uicissim reponentes, ut est in Iliados quinto. Nam olympum intelligunt praesens quintam essentiam siue naturam hoc est caelum, quare tecta

tecta olympica sunt sphaere coelestes seu coeli dicti a celando sicut tecta a
 tegendo. Denique uirtutes coelestes & uires elementares ac rerum natura
 liu proprietates Hesiodus deos ex coelo & terra dicit genitos in sua theo
 gonia, & Orpheus graecorum primus theologus ad Musaeum scribens eos
 dem appellat daemones his uersibus. *δαίμονας οὐρανίους καὶ ἠερίους καὶ ἐνὸσθους*
καὶ χθονίους καὶ ὑποχθονίους ἢ δὴ πυριφοίτους. i. Daemones coelestes & aereos &
 aquaticos & terrestres & subterraneos & ignifequos seu igni assistentes
 In operum quibus ac dierum libro Hesiodus, Daemones inquit boni sunt terre
 stres custodes mortalium hominum. Ipse quidem Apollo se suique similes dae
 monas roganti quondam Theophilo respondit angelos esse pro incumbente
 sibi administrationis officio ut est in oraculis. Sic enim cecinit ut ferme so
 let omnia heroice. *ὄνομα μὴ δὲ λόγῳ χωρούμενον ἐν πυρὶ νείων, τὸ το θεὸς μικρὰ δὲ*
θεοῦ μέρος ἄγγελοι ἡμεῖς. i. Nomen ne ratione capiendum in igne habitas, hoc
 deus, Parua autem dei portio angeli nos. Erigamus si libet ad altiora ingenium
 nostrum, quippe ad uniuersi huius globi uirtuales influxus. Nam mundus su
 perior complectitur superos, essentias incorporeas, diuina exemplaria & or
 bis huius sigilla, quorum instar, omnium rerum inferiorum facies sunt factae, quae
 Pythagoras appellauit *ἀθάνατους πρῶτα θεοῦ. i.* Immortales prima deos, ue
 lut principia rerum ex mente diuina productas ideas ut sint essentialia *ἀρχαὶ*
 principatus & origines habitantium corpora, id est specierum, compositas hu
 ius mundi res informantium. Quo plane intelligitur alios etiam illic esse imor
 tales secunda deos, prima enim secunda referunt, entia incorporea singula
 ria & indiuidua non materiali numero sed formaliter formali inter se diffe
 rentia, puta spiritus ab omni materia liberos, simplices & impermixtos, sua
 parte natura extra caelum sensibile commorantes, & ut ait Aristoteles, nec
 tempori nec loco astrictos unde nec senescant nec transmutentur, multo ma
 gis nulla uariatione nec alteratione, nulla denique passione affectu sufficien
 tissimam sibi & optimam ducant uitam, habitentque aethernitatem, quod nun
 cupatur aeuum, & graece *αἰών* quasi *ἀείδων. i.* semper ens, quoniam idem illud seculum
 semper fuit, est, erit, intemporaliter, in mente diuina, ex energia tantum dei fo
 ras creatum, & extra coeli nostri conuexa constitutum, pro domicilio splen
 didissimo spirituum beatorum, quos Pythagorei ueros deos existimant in sub
 limi aetheris uertice locatos cum prorsus obiectu, tum retro partu aeuiter
 nos, scilicet aeuo immortali & diuino praeditos. Ab ipso autem eodem aeuo etiam
 aliis dispensatum est & tributum esse & uiuere, his quidem clarius, his uero
 obscurius ut idem dixit Aristoteles. Quid autem id sit per quod dispensetur & tri
 buatur, ab hoc aeuo diuino & immortali rebus aliis, hoc est inferioribus esse
 ipsum, non fortuitum obiter, aut perfunctorie illapsum, sed cuius libet spe
 ciei consimiliter substantiuum, certe primi omnium Pythagorei Socrates & Pla
 to sequentes praepceptorem suum, discipulos illius familiae docuerunt, cum au

DE ARTE CABALISTICA

diuissent Pythagoram semper de diuinis obscure loquentem, dicere solitum, q̄ tetractys traderet animæ nostræ fontem perennis naturæ, tunc plane intellexerunt Tetractyn esse Ideam in mente diuina tradentem, & fontem esse Ideam exemplarem traditam, & perēnē naturam esse Ideam rerum essentialē receptam. Quare Alcinoō teste dixerunt hoc modo. *ἔστιν ἡ ἰδέα ὡς μὲν πρὸς θεὸν, νόσις αὐτοῦ, ὡς δὲ πρὸς τὸν αἰσθητὸν κόσμον, πᾶσι δὲ ὡς δὲ πρὸς αὐτὴν ἰδέτα ζομενὴ, οὐσία. i.* Est idea quoad deum q̄dem cognitio sua, q̄ ad sensibilem autē mundum exemplar, quoad se ipsam uero consyderata, essentia, ceu loquentis uox (uti est apud Arcopagitam) una cum sit atq; eadem, a multis auribus ut una percipitur. Est em̄ uox primo in uociferatore, secūdo in uocalitate, & tertio in q̄libet auditore. Quō aut̄ in mūdo sensibili semper sphaera prior in oēs eam sequentes influit, ita in mundo itellectuali non tm̄ singulos choros superiores influere arbitramur in oēs choros inferiores, uerum etiā totum mūdum sup̄iorem influere in totum mūdum inferiorem, ut oīa pro suo captu q̄tum fieri potest momentanea ad ætherna & infima reducant̄ ad summa. Nihil tm̄ mere creaturarum ad tertium mundum reduci potest, nihil enim tantæ sublimitatis suapte natura capax est, nisi deus. atqui tertius in quā mundus ille supersūpmus oēs alios mundos continens solius deitatis est, unaq; diuina constat essentia, ut plane mihi uidetur recte cognōiata *παντοκρατορικὴ ἰδέα. i.* oīpotens sedes locata immo existens super omne æuum & sup̄ omne seculum (est em̄ seculum seculorum) *ὑπέξεως. ὑπεσπίστωσ, οὐσίας. φύσιωσ. ὀντότησ καὶ ἐνότησ πρὸ οὐρα. i.* Existētiæ, substātiæ, essentiæ, naturæ, entitas & unitas p̄existens. Quod Pythagoras noster ἐν appellauit, & Parmenides Pythagoreus ὄν, uterq; haud absimili ratiōe ὅτι *καθούσιον, ἐν. καὶ εἶν, ἐν. i.* q̄ sup̄essentiale unum, & ens, unum. Sed nemo antiquitatis tam perosus aut tantus contemptor maiorum esse optauerit, ut tm̄ & tam sapientē Pythagorā existimet tam anili amentia correptum fuisse q̄ putaret ab acii numeros aut pueriles talos q̄bus iactarent uultorios quatuor, aut mercatorum calculos ceteraq; id genus esse rerum oīm principia, que non solum rebus non p̄sint, uerū etiam secundum res accidant. Quin potius intelligi uoluit ipsum essentialiter & simpliciter unum, a quo, & ex quo, & per q̄d, & in quo, & ad q̄d oīa sunt, & ordinant̄, & p̄manent, & continentur, & implent̄, & cōuertuntur; idēq; esse primum unum & primum ens, q̄d in secundo postnaturalia testatur Aristoteles his uerbis. *πλάτων μὲν ἦν καὶ πυθαγόρῃσι οὐχ' ἕτερόν τι τὸ ὄν, οὐδὲ εἶν. ἀλλὰ ὅτι αὐτῶν τὴν φύσιν εἶν, ὡς οὐσης τῆσ οὐσίας ταυτὸ, εἶν εἶν καὶ ὄντι. i.* Plato nanq; & Pythagorei nō aliud aliqd ipsum ens, neq; ipsum unum, sed hoc eorum naturā esse, ceu existentis essentię idem unum esse, & ens aliquod. Sane Xenophanes ille Parmenidis p̄ceptor & idem Pythagore coæuus, quanq̄ oīa celare mos illorum fuit, tm̄ uisus est clarissime nobis explanare quid ipsum unum esse intellexerūt, de q̄ in rerū principiis uerba fecerint.

Dixit

Dixit aut̄ illud unum, esse deum, quo liquidius Pythagoræ arcana nobis patefiunt cum statuit infinitū & unum & numerum esse prima rerū principia. Per infinitum nihil aliud significans q̄ ipsum posse, nihil em̄ q̄s unq̄ ne cogitauerit quidem, prius ipso posse, q̄d maxime infinitum in deo est, immo ipsum, infinitus deus est, in q̄ non separantur esse & posse, q̄d oīum producibilium & singulorum q̄rumq̄ continet essentias uirtutes & operationes cum oībus proprietatum & accidentium connexilibus differentiis & unionibus. Caterū Pythagoræ assentiit etiā ea in re Anaxagoras ante q̄s uiros nullam græcos oēs dei habuisse cognitionem Eusebius Pāphili autor est. Dixit em̄ Anaxagoras, qm̄ erant oīa simul. Et Democritus, erāt inq̄t omnia simul potentia, uidelicet *δωάμν*. i. in ipso posse. Hæc est illa q̄q̄ mistura siue rerum cōmistio Empedoclis & Anaximandri, nequaq̄ tm̄ in aliq̄ Hesiodi aut Aristophanis chaos nocte & erebo confusa, sed in deitatis pleno lumine discreta, & in ipso infiniti luminis intimo penetrati ordinata, quāq̄ si haud inique intelligatur Hesiodus, certe chaos noctem & tenebras nō esse rerum principia, sed ex principiis orta statuit. Id. n. in Theogonia protulit. *Ἔρχεται δὲ ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐπιπέδου πρῶτον γίνεται αὐτῶν. ἢτοι μὴ πρῶτα χάος γίνετο* Deinde sequit̄ *ἐκ χάος δ' ἔρεβος τε μέλαινα τε νύξ ἐγένοντο*. i. Ex principio & liq̄n aliquid primo factum eorum est, certe primum chaos factū est. De chaos aut̄ erebus nigraq̄ nox nata sunt. Aristophanes uero aliter in auibus scripsit *χάος ἦν καὶ νύξ ἔρεβος τε μέλαινα πρῶτον*. i. Chaos erat & nox erebusq̄ nigrum primo. Sed ita fingit poetice musarum more alludēs suis auibus ut ex ouo posset amorem excubare, ac simul Orphei supparasitā in Argonauticis, non absimiliter sentienti quapropter hoc idem repetendo rursus iterūq̄ meminerim, oīa & singula in illo ipso posse, non confuse, non in chaos, nō in erebo, nec obscura nocte, sed discrete ac ordinate in pleno lumine scilicet in ipsa luminosa & oīm fulgentissimorū radiorum splendidissima claritate ac illustris & illustrantis essentia diuinæ intuitu notitia cognitione uersari, quæ optimo iure ab antiquissimis philosophorum Idea nominatur *ἐκ τῆς ἰδέας, ὅτι γνώσκω* cuius q̄dem posse esse, cum oīa complectatur mentalia, rationalia, intelligibilia, sensibilia, uitalia, substātia, adhæsibilia, & adhæsua, non tm̄ eorum q̄ sunt, uerum etiam quæ non sunt, tum uere illud poterat infinitum appellare Pythagoras, quod & a sapientissimis dictum erat *ἀπὸ τοῦ ἀδύνατου*. i. Infinite posse, qm̄ & ipsum est infinitum, & una eadēq̄ infinita & essentiali Idea complectit̄ res infinitas. Nihil em̄ uel fuit, uel est, uel erit in sup̄cœlestibus, cœlestibus, terrenis, corporeis aut̄ icorporeis, in angelis, in hoībus, in brutis, in plantis, in tota uniuersi natura q̄d non possit uel ut grammatice loquamur potis est. Ex hoc oīa procedunt, & hæc est *ἀπὸ τοῦ ἀδύνατου καὶ πανδύνατου δωάμοποιός δυναμις*. i. Infinite potens & oīpotens potentifica potentia, q̄ nihil aliud est q̄ diuina essentia, intra quam ante oīa

unū producit duo. Hic tenes Marrane totū meum Pythagoram. Duo pri-
 mus numerus est, unum uero p̄cipium numeri. Q, si credis Xenophani
 ut ante audisti, unum illud deus est, & cum intra essentiā diuinā productio
 duorum manserit (numerus em̄ se ipso constituit, Boetio peripatetico au-
 tore, iuxtaq; unum solus binari⁹ naturaliter est) tum necessario, duo q̄q;
 illa, deus sunt, q̄niam intra deum nihil nisi deus est. Tres igit̄ hæ res princ̄-
 pium & primum cum sint, & unam dei essentiā non exeant, tum deus pla-
 ne unus sunt, non em̄ essentia eō scinditur, q; ex uno duo producta nume-
 ratur, sicut in rebus q̄q; corpeis sepe fit ut unitas mota in diuitatem (sit ue-
 nia comparationi) usq; ad terna progrediat̄ manente rerum substantia ut
 stipitis & surculorum, uel æquius ut hoīs corpus brachium & digitus. Ex
 uno itaq; in diuinis producente, duobusq; productis, trinitas oritur, q̄b⁹
 rebus si addatur essentiā ab eis formaliter distincta, erit formalis quater-
 nitas q̄ est infinitum, unum, & numerus duorum. Omnis numeri substan-
 tia, perfectio, & finis. Nam unum duo tria quatuor collectiuo progressu
 decem conficiūt, & extra decem nihil est. Quare hoc ipso intellexit Pytha-
 goras oīm q̄ddam rerum principium esse, q̄d Tetractyn noīauit. Nam te-
 tras græce, quaternitas est, & actis, formale solis, siue radius, ex quali for-
 malitate licet iam sup̄substāiali, meus ipse, unū illustre nomen constituit
 quaternitatis, ueluti quatuor inter se formaliter distinctorum. Utq; sacre
 a prophano segregaret, optima ratione nomen sanctū p̄ y psilon scripsit,
 cum ἄκτις uulgo per iota scribi consueuerit. Adhuc aut̄ & ipse q̄q; Tetra-
 ctyn ut deum aliquē hoc loco excellenter in genere masculino protulit, q̄
 more latini ueteres Cupidinem aut Venerē masculine pronunciarunt, cū
 alias instrumētalem quaternitudinis numerum ipsam Tetractyn genere
 fœminino eloquant̄. Deum autem se illū ostendere uoluit p̄ quem ipse iu-
 rauit μὰ τὸν τετρακτὺν quo nihil haberi debeat ueneratiōe dignius. Nam ut
 Aristoteles ait ὅρκος τὸ τιμιώτατον ὄσιν, i. iuramentum est honorabilissimum.
 Ego sane hoc in loco Hierodi non astipulabor qui aurea carmina Pytha-
 goram ipsum conscripsisse opinor. Atq; pariter optarem propter mirifice
 sanctitatis reuerentiā, q; Tetractys romana lingua non quaternarius nec
 quaternitas, sed uoce mutata quaternio aut quaternitudo noīaretur, qua
 le apud uos christianos obseruatis, sacrum a prophani uulgi ūsu secernen-
 tes, cum em̄ a ter ternus & ternitas populariter legi debeat uos sacrosan-
 ctam hypostasin alterato uocabulo trinitatem appellatis, quasi triū unita-
 tem, scilicet, n. literam ab ipso uno propter unitam singulorū naturam mu-
 tuantes. Sed ut receptui canam, oīm rerum, inq̄, una quedam summa res
 est Tetractys, Pythagoricum principium. Tum Marranus, bellissimū re-
 cordor ab hoc exemplo Philolae illud quatuor literarum charagma, in
 quo uniuersa generis humani salus p̄sto sit. Quod nobis Simon tanta scri-
 pturarum

pturarum ubertate cōfirmavit, ubi profecto mihi Iudæorum Tetragrammaton ac potius ipsas quatuor literas ex quibus nomen Saluatoris componatur non male uisus est Pythagoras in Tetractyn græcum symbolū cōmutasse. Mox tum. Ego uero, inquit Philolaus, illo Tetragrammato & illa salute ad quam totum pene genus humanū reduxit Simon plane nondū satiatus discessi, quare cum ad eum rediero de istis rebus si uolet ampliora quaeram, praesertim de illo hoīe q̄ salutem singulis quibusq; nobis alaturus sit tanq̄ uniuersorum rex unctus, ideoq; Messiha dictus. At uide modo uelim num sit Esculapius denuo uel p̄ transanimationē, ut aiunt, in hunc mundū uenturus, de q̄ Iulian⁹ Imp. in lib. ii. cōtra Galilæos ita scribit.

ὁ Ἰὺλιανὸς ἐν μὲν τοῖς νοητοῖς ἀξίαι τοῦ τὸν ἀσκληπιὸν ἐγέννησεν, εἰς δὲ τὴν γῆν ὄξυ τῆς ἡλίου γυνίμου ζωῆς ἀξέφηνεν, ὅπως ἡδὲ γῆς ἀξέφηνεν ποιησάμενος προόδον, ἐνοήσας μὲν ἐν αὐθιγῶν μορφῇ περὶ τὴν ἐπίδαυρον ἐφάνη. πληθυσίως δὲ ἐντεῦθεν ταῖς προόδοις ἡδὲ πάλιν ὤρεξε τὴν γῆν τὴν σωτηρίων ἑαυτοῦ δεξιὰν ὅπως πανορθοῦται τὰς ψυχὰς πληθυσίως ἀκακίαις καὶ τὰ σώματα ἀσθενῶς ἔχοντα, .i. Iupiter em̄ in suis intelligibilibus ex se ipso Esculapium genuit, & in terram p̄ solis genitalis uitam destinavit, hic in terra ex caelo faciens progressum uniformiter q̄dem in hoīs specie circa Epidaurū apparuit, auctus itaq; illic successibus sup̄ uniuersam porrexit terram, salutarē eius dexteram, ut restauraret aīas male dispositas & corpora inualide habentia. Qui si compositū ex illis quatuor literis quis etiam alio legendi caractere addito nomen habuisset, profusus Saluator ipse putandus esset, Aut certe q̄tusquantus ille fuerat Hercules Alcmenæ filius a Ioue prognatus diuinum semen quem Thassii Saluatore[m] noīarunt, & monetæ publicæ inscripserūt sic Ἡρακλέους σωτήρος θασίων .i. Herculis saluatoris Thassiorum. Eiuscemodi nummum argenteū prisce percussum ego nup̄, ut soleo, erga res antiq̄ssimas incredibili uoluptate his meis digitis uerti legens & reuerti. Quo non ab re coniectabam, oīum uoce ac consensu Hercule[m] inter deos relatū & saluatorē esse promulgatū. Præter eos fuisse alioquin aliq̄ multos qui mortalibus opem tulerint saluatores, haud dubium q̄dem est, q̄rum ē numero meminimus Ptolemæum regem ægypti cui nomen Soter, .i. Saluator extitit. Romanis q̄q; Curtius ipse sua morte terram reddidit saluam, & sua capita duo Decii pro patria seruanda fortiter deuouere, comunis salutis mirifici autores. Tum Mar-

ranus, Libenter, inquit, te interpellando monerem ut q̄ nobis a Simone tradita sunt p̄spicacius animaduertes & paulo æquus intelligeres. Post. n. q̄ multa de Cabala ille uir oīfariam secte sue peritus disseruisset qd modo esset, & ad qd utilis, ostendissetq; & q̄ esset recepta reuelatio, & q̄ facile nobis iter aperiret ad beatitudinis fastigium & summā fœlicitatem, tum rogatus a nobis quidnam illud esset quod præcipuum diuinitatis reuelatum fuisse putaret, ad quod generatim omnes diuinorum reuelationes reducerentur, aiebat id esse qd dicitur, post ruinam primordiale[m] generis

DE ARTE CABALISTICA

humani uniuersalis restauratio q̄ salus noīatur, & quam daturus foret hō
 iustus & pacificus, uir heros, cuius nomen quatuor contineret in misera-
 tionibus literas, ad quem nos ipsos cunctis negociis secularibus absoluen-
 tes libere conari debeamus p̄ oēs gradus idoneos ascēdere ac migrare in
 ipsum, pro sua quisq; uirili, q̄q; sint huc oēs actus nostri formandi, huc
 oīs contemplatio dirigenda, huc tendat oīs sacra Iudeorum scriptura que
 nobis quasi scala Iacob fore queat sup̄ terram sita & cacumine tangēs coe-
 los, per eam transcendere nos mundum hunc posse corporeū usq; in alte-
 rum mundum angelicū, etiam ad ipsam Messihę illius Saluatoris aiām, q̄
 sit oīum aiārum saluandarum reges & satietas, extremusq; finis, ultra que
 progredi nusquā ualeamus, qm̄ terminet summum habitaculū mundi su-
 premi, & comunicet cum mundo sup̄sup̄mo, siue dum p̄ grammaticos di-
 cere liceat sup̄missimo, quin potius incompatibili, ad summum, hanc esse
 oīum hoīum p̄petuam salutem cunctorum bonorū aggregatione cōple-
 tam. Que si memineris a Simōe sic esse proposita, quanq̄ p̄ ambages, mea
 q̄dem sententia non dubitabis, nec illos tuos saluatores, nec etiā iudeorū
 q̄sdam de q̄bus uiginti quatuor biblia s̄pe honorificam fecere mentionē
 in tanta unq; fuisse dignitate constitutos, ut generi humano salutem uni-
 uersalem afferre potuissent, p̄ quam hoīes in omni orbis terrarum spacio
 q̄tq̄t essent, sempiterno aūo lacte frui, & cum deo post lapsum redire uale-
 rent in gratiam. Quid enim de tuo Esculapio complures senserint alii, tu
 uideris, qui asserūt illum meretricio incestu natum ex Coronide uenusta
 muliercula, de qua canitur. Pulchrior in tota q̄ Larissæa Coronis nō fuit
 æmonia, & eam s̄pe in templo Apollinis subegerint atq; cōp̄sserint sa-
 cerdotes, q̄ adulterinis complexibus a se genitum Esculapiū, finxerunt dei
 filium esse isto loco culti. Apis aut̄ ægyptius q̄ artē medicinæ primus gre-
 ciæ intulit tam insignis eo seculo tēplarius, ut etiā mortuus in templis pro
 deo coleret, singulari erga sacerdotes Apollinis fauore ductus infantem
 suscepit alendum & instituendū, quem discipulo q̄ndam suo Chironi Cē-
 tauro deinde commendauit medico pitissimo, ut artem curandi tuendiq;
 corporis in Esculapium transfunderet. Quo factō, in uirum euasit Esculapi⁹
 & fama & opib⁹ magnum. Auaricia uero tum instigatus, & cupiditate ho-
 noris diuersas mundi regiones ad pecunias arte medica corradendas pa-
 grauit. lamq; diuitiis plurimū abundans, & fama ingenti p̄ditus stulte se-
 deum noīauit, promittens non solum ægrotis sanitatem, uerū etiam mor-
 tuis denuo uitam, sup̄ quo Ioui sup̄biæ sue p̄enas dedit, nam fulmine ic̄t⁹
 periit. Sic em̄ Pythagoreus ille Pindarus Pythioniarum tertio sup̄ Escu-
 lapio cecinit. *χρόσι δ' ἄρα κρονίων ῥίψας δίαμφοῖν, ἀμπνοῶν στένων καθέλασθ' ὠκέ-
 ως. αἰθέων δὲ κεραυνὸς ἐνέσκιλε μέρορ. i.* Manibus ergo Iupiter proiiciens amba-
 bus, respirationem p̄cordiorū desumpsit subito, ardēs aut̄ fulmen inflixit
mortem

mortem. In hanc sententiam Apollo querulus super Esculapii filii morte Euripidi fingit. *Ζεὺς ἢ κατακτάς πῦρα ἐν ἑμὸν ἄπορ ἀσκληπιὸν σέρνοισιν ἐμβάλλων φλόγα.* Quare nisi plane in diuinis plumbei fumus hominem tam alienum a dignitate, saluatorem esse humani generis non putabimus, et ne in uniuerso quidem sanatores, qui opem non alibi, quam in Pergamum, & Ioniam, & Tarenta, & Romam, & Con. et aegas, ac in eas circa regiones contulit. Nimio tu uictus amore tuorum Marrane, Philolaus inquit, plus quam ueritate, omnes homines minoris aestimas immo quam minimi censes, qui non Galilaei sunt. Peruersus hic mos est mea sententia (sit uenia uerbo) non modo laudem alienis non admittere sed & uituperare, nec tibi ut uideo satis fuerit tuique similibus, optimos uiros suo seculo uirtute claros quam antiquitas ob egregia facta in deos retulit non esse deos contendere, nisi & se diabolos tartareos feceris. Ita Lactantium tuum hoc in loco imitatus, quod decimo capite libri primi ad Constantinum Imperatorem sic scripsit. Esculapius & ipse non sine flagitio Apollinis natus, quid fecit aliud diuinis honoribus dignum, nisi quod nauit Hippolytum, mortem sane habuit clariorem quam a deo meruit fulminari, haec ille. At lingua omnis quae felle inficitur uero gustu caret, fatetur istam rem esse diuinis honoribus dignam, largiri sanitatem, quod & secum omnes fatentur aegroti. Sed quod aliud fecerit Esculapius si nesciat Lactantius, Socratem sapientissimum interroget, quod gallum ei offerendum uouit, ut est in Platonis Phaedone, non ut sibi corpus sanaret, qui iam morti adiudicatus uenenum biberat, sed ut parenti Apollini hoc est primo & incorporeo Soli aetherae uitae dispensatori, animum tranquille morientis cum laetitiae iubilo & paeane redderet. Nam gallus Apollini Phaebo quod Sol nominatur sacer est, horarum & diei latus nuncius. Esculapius autem dictus est a ueteribus Iubilatio Apollinis uictoria & triumphus quod paeana appellatur, eo quod pauam cessationem & quietem post liberationem nostrarint, Ea enim aetate consueuerunt iniri pugnam prius Marti, & post pugnam uictores Apollini paeana referre. Quae apte igitur Socrates in Esculapio quod est paeana solem uitae datorum ueneratus sit iam iamque moriturus, doctissimorum hominum recta iudicia uiderint, dignum sane ratus & optimo cuiusque officiosum, huius mundi Pythonem maximo serpente uicto & pedibus calcato, quam per mortem celeriter ad ueram uitam iter capebatur Esculapio quod est offerre id est paeana celebrare. Sic Orpheus uetustissimus uatum & coetaneus istorum deorum, nam cum Tyncharidis & Hercule nauigasse perhibetur, in hymnis cecinit. *ἰκτὴρ πάντων ἀσκληπιὲ δίαυτὰ πῦρ ἄν, ἔλθὲ μάκαρ σωτὴρ βιοτῆς τέλος ἐδιδόν ὀπέλωρ ἰ.* Sanator omnium Esculapie domine Paeana. Veni beate saluator, uitae finem bonum praebens. Multos se Iulianus Impator nouisse asserit in maximis periculis Esculapio adiutos, & se ipsum egre laborantem sepe medelis eius saluum euasisse fatetur, ad hoc testem citans Iouem. Sed quod haec ad uniuersum mun

dum, respōdit Marranus, cuius Messiha p̄dicatur Saluator, nec corporū modo sed animorum. Et Philolaus ad id. Tu uero Marrane quid de Hercule? nonne morum formator & ois ingenuæ disciplinæ in cunctis orbis terrarū locis p̄ceptor fuit. Inde illa imago Herculis apud Celtas puetusta q̄dem & uero similis, ubi senex ipse hoies innumerabiles singulos cathenulis aureis colla reuinctos a lingua pendentibus trahit q̄ uult cunq̄. Celta uernaculo sermone Ogmion noīant. A Luciano fit eius memoria in alio loquio de Hercule Celtico, sup̄ q̄ illi dicunt. ἡμεῖς τὸν Ἡρακλέα λόγῳ τὰ πάντα ἠγνώμεθα ἕρρηκὰ ζῆσαι, σφὸν γινόμενον .i. Nos Herculē uerbo & ratione omnia opinamur effecisse cum sapiēs fuerit. Nam uirtute domare uitia, & ignorantiam auferre doctrina, nihil aliud est q̄ calcare monstra, & angues necare, leonem Nemeū claua percutere, hydrā lernæam interimere, aprum erymanthium occidere, ceruā in Menalio nemore aurea cornua gerentē capere, stymphalidas aues in nube sagittis cōfodere, Antæum intra ulnas strangulare, columnas in Oceano figere, Geryonem tricipitem uincere, boues abigere, taurū perimere, Acheloum Monomachia superare, omitto & Diomedis equos, & cerberum & aurea hesperidum mala, idq̄ gen⁹ facinorum cætera quamplurima, totum uirtutis fuit, totum rectæ institutionis officium & bene uiuendi exemplum. Tum Marranus, Dicerem, inquit, aliorum de illo existimationem, nisi tu prius eiuscemodī tulisses egre, breuicq̄ ostenderem fuisse hominem, ut nos sumus, uel paulo indigniorē, licet Proeti Agenorisque profapia nobilem. Siquidem ex Agenore Proetus erat, Agenoris autem Belus frater, quo natus est ægyptus, quo Lynceus, quo Abas, quo Danae, cuius fuit Perseus, cuius Alcæus, cuius Amphytrio, cui⁹ ut putabat Hercules, quē tñ reuera Iouis aiūt id est adulteri cuiusdā fuisse filiū. Nā ex Alcmena Iphidus Amphytroni & Hercules Ioui uno partu, si famæ credit, editi sunt in lucē. Hercules uero incensus igni sacro periit, qm̄ Deianiræ uxoris attētata pudicitia in Nessum Cetaurix iaculo uindicauit, quā ipse in Iole captiua puella nō exhibuit, perq̄ inique suspicionē adulterii solā ult⁹, q̄ ex adulterio cōcept⁹ adulteriū pariter ipse cōmisit, in ceteros nescio q̄ iust⁹, in se ip̄m certe iustissim⁹. Tu ne talē mūdi saluatorē fore credas Philolae, q̄lis fuit Hercules aut q̄lis Esculapi⁹ si nō aliā ob rē uel ob id saltē q̄ uterq̄ turpi nota decesserit, nā ut de ambob⁹ apud Lucianū in ecclesia deorū Momus ait ἐπὶ τὰ σημεῖα ἔχουσι τὸ πρὸς .i. adhuc signa tenēt ignis, q̄ exusti ambo sūt. Curtiū & Decios magnanimitatis laudāt alij, ego imprudētis accuso. Quid q̄ alij blāditiis & adulationib⁹ ducti, aut uiā tyrannis coacti eū saluatoris nomine ornarunt, qui non modo illos non sanauit, nec seruauit, sed prorsus deuastrauit ac perdidit, ut Siculi Verrē publica statua in Syracusis inscripserunt σωτήρα id est qui salutem dedit. Ciceronis testimonio in accusatione quarta Verrinarum. Sed ni

hil ad hunc locum, ubi de uera hominum salute agitur, quam illi non p̄sti-
 terunt, uera nanq̄ salus est, sempiterna permanentia q̄ in deo est, & a deo
 tribuitur, ut in libro de mundo ad Alexandrum scripsit Aristoteles. Ex deo
 inquit & per deum nobis oīa consistunt, nullaq̄ natura per se sufficiens est
 carens illa quæ ex eo est salute. Dein adiungit, τῆ γὲ οὐσία, σωτῆρ μὲν ἢ ὄντως
 ἀπάντων ἔστιν. i. Ipsa quidē essentia, saluator etem̄ enter seu essentialiter uni-
 uersorū est deus. Vnde in libro xiiii. post naturalia rursum sic ait Aristot.
 θαυμασὸν ἂν εἴη ἴσθαι πρῶτον καὶ ἀίδιον καὶ αὐτὸκείμενον τοῦ ἑαυτοῦ τὸ πρῶτον οὐχ ὡς ἀγα-
 θὸν ἀρχὴ τὸ ἀνταρκτικὸν καὶ ἡ σωτηρία. i. Mirum si primo & sempiterno &
 sibi sufficientissimo hoc idem primum non ut bonum inest, ipsum suffici-
 ens & ipsa salus, per q̄d monemur, ueram nobis salutem in primo sempit-
 erno & sufficientissimo bono q̄ est deus optimus maximus constare, nec
 aliunde quærendam, Solus em̄ ille summus mūdi opifex & rector de sup-
 eminentis liberalitatis clementissima uoluntate corruptilibus dare pōt
 incorruptionē, & tēpori subiectis eternitatē, & insolubilē transitoriis p̄ma-
 nētiam, q̄rū tñ propria natura est ut orta occidant & aucta senescant, Sic
 em̄ in Timæo Platōis loq̄t deus. Quæ a me facta, indissolubilia sunt, me
 uolente, alioqui ligatū q̄dē omne, dissolubile est, Ecce nō tñ peripateticis
 sed etiam Platone ipso & Platonice testatū recipimus sola dei uoluntate
 p̄manentiam concedi rebus quibuslibet pro captu suo, & hæc est uera salus,
 Nam saluari dicimus, a læsione seruari ut res tranquille p̄maneat. Quod
 unanimi consensu Græcorū q̄ndam magnifici & ornatissimi legati anno
 a natiuitate IES V, M. CCCC. XXXVIII. uniuersali concilio Basiliensi
 illustri quadam & disertissima oratione exposuerunt his uerbis dicentes.
 τὸ ἢ σωθῆναι καὶ σώζεσθαι καὶ ἡ σωτηρία ἀπὸ οὐδενὸς ἄλλο παρὰ τοῦ ἑαυτοῦ καὶ τῆ
 ἡμετέρας βούλεται σωτῆρ, ἢ τὸ διαμερῆν καὶ εἶναι. i. Ipsum aut̄ saluare & saluari &
 ipsa salus simpliciter nihil aliud apud Græcos & in nostra uult lingua q̄
 p̄manere & esse. Homines igitur q̄ de sui natura morti sunt obnoxii ut ces-
 sent esse, cum ita se dei conformant uoluntati, ut futuri sint immortales, &
 beato æuo fruantur, recte dicuntur salutem consequuti, & qui eis illā lar-
 gitur immortalitatis beatitudinem, is recte dicitur saluator, quod uocabu-
 lum usu cepit Ciceronis posteritas antea inauditum ut nūc Saluator latine
 dici queat. Sane omnis alia improprie ac imaginarie nominatur salus, q̄d
 enim? q̄ animanti bruto medicus hodie confert sanitatem, & illud per en-
 die relabitur in pestem, moriturq̄ nunquam rediturum, num ea uocabit̄
 salus? Quid illud q̄ flori marcescētī hortulanus opitulatur, q̄ flos postri-
 die casurus sit, & in puluerem conterendus num hæc tridua conseruatio
 rei prorsus inconstantis salus nominanda est? Sic Hercules Thassios se-
 mel adiuuit, quo salutē illis dedisse dicitur, qui post sepe interierūt, & ho-
 die nihil eorum nisi nomen extat. Sic Ptolemæus ægyptum seruauit, tot

DE ARTE CABALISTICA

postea bellis & incurfionibus hostium deuaftatam. Sic Decii Romam liberauerunt, attamen sequenti subuersione atq; incendio dirutam. Imperfecta (crede mihi) salus est omnis quæ tempore frangitur, perfecta est quæ caducum æternat, ut de Helena morte sublata in Euripidis Oreste Apollo docuit cum sic ait. ἡ δ' ἐστὶν, ἣν ὄρατ' ἐν αἰθέροις πύχαις σπασμένη τε, κ' οὐδ' ἀνοῦθε πρὸς σίδεμ. ἐγώνιν ἔξισωθε. Id est. Ista est quam cernitis in ætheris conuexitatibus. saluata quidem. & non mortua iuxta te. ego eam saluaui. Vtq; non simus ignari salutem illam non ab Apolline, nec a diis aliis nisi tanquam mediatoribus prodiisse, quin uerius a summo deo cui propriam ipsa se in signi uirtute dicauit, tum ita subiungit, Ζηνὸς δ' οὔτε, Ζῆν νιν ἀφθιτομ χρεών. Id est, Iouis enim existentem, uiuere eam incorruptibilem decebat. Per Castorem Helenæ fratrem, Marrane uera prædicas, inquit Philolaus, & sapienter uideris de uera salute locutus, assentiorq; Saluatorem de quo tam magnifice ac tam perpetuo sacra uaticinātur eloquia, eum fore oportere, qui non tam huius grandis mundi, non regionum & urbium, non in finorum elementorum & syderum, non lignorum & lapidum, non plantarum & arborum, non piscium, non uolucrum, non pecorum, quæ oīa naturam ducem & suæ conditionis instinctum inerranter & probe sequuntur, & ad constitutum sibi finem manent quod sunt, quæ istius minoris mundi seruator & restaurator sit, hoc est hominis, qui ab æquitatis sibi tradita norma & recte rationis sententia sæpe decidens generositatem suam coaceruatione uitiorum in stagna profunda malorum & sempiternæ corruptionis barathrum uoluntarie præcipitat, unde reuocare gradum propriis uiribus & sua ope nequeat. Hic Marrane hic inquam salute nobis hic saluatore opus est. Hoc genus creaturarū appellat Pythagoras

M ἀνθρώποις ἀνταίρετα πύματ' ἔχοντασ. Id est. Homines spontanea electione detrimenta habentes. De quibus ita scripsit in aureis carminibus. πλῆμονεσ οἷτ' ἀγαθῶν πέλασ ὄντων οὐκ ἐσορῶσιν, οὔτε κλύουσιν, λύσιν δὲ κακῶν παύροισιν ἀνίστασιν. τῶν μοῖρα βροτῶν βλάπτει φρένας, οἱ δὲ κυλίνθοισι ἀλλοτ' ἐπ' ἀλλὰ φέροντι ἀπίρονα πύματ' ἔχοντασ. Id est. Miseri, hi quidem bona prope existentia non aspiciunt neque audiunt, solutionemq; malorum, pauci intelligunt, talis fors mortalium lædit mentes, hi autem rotis ex aliis in alia feruntur infinita damna hñtes. Sane noster ipse philosophorum princeps hoc nimirum a Cabalisticis Hebræis sumptum ut è Simone accipere possumus, sensit rationalem esse hominem rebus aliis nobiliorem utputa diuiniorem, non tantum una operatione nec uniformi effectu contentum ut cætera quæ sola natura trahuntur semper eodem modo agente, sed uariis dotibus instar pandoræ præditum, quibus sponte utatur in omnem euentum pro libera uoluntate, ob quam libertatem ait. θεῶν γένος ἔστι βροτοῖσιν οἷσ' ἰδρὰ προφέρουθε φύσιν δεικνυσιν ἑκάστασ. Id est. Diuinum genus est hominibus quibus sacra

promouens natura ostendit singula, quippe illa sacra natura est anima intellectiua, secundum igitur intellectum deo accedit homo ut mero syncerum, atque secundum sensus inferiores a deo recedit tanquam impurum a puro, quo fit ut ratio quæ nobis, ut inquit ipse, ostendit singula, dum se ad mentis fruitionem conuertit beatos nos faciat. contra uero dum ad sensuum discurrit libidinem, miseros, ut inter uirtutem & uitium medius homo positus uideatur, uelut substitutus apex in litera Pythagoræ discriminate secta bicorni, ad quem Hercules ille Prodicus tenera tum ætate cogitabundus refedit. Quemadmodum uero ut Solon apud Herodotum Croeso affirmauit, ante obitum nemo supremæq; funera debet dici beatus, ita nemo certe miser putandus est dum hanc uitam uiuit. Sed scilicet ultima semp expectanda dies homini est, q̄ si abiecto corpore tunc uitæ permanferit oneratus, incipiat esse uere miser, & eam miseriam ut supiore oratione accepisti Pythagoras in duo genera diuidebat. Nã post mortem miseri, aut bona prope habet quæ sunt beatitudinis dona, quæ ea nec aspiciant nec audiant, quia dei uisione nondum fruuntur, hi de saluandorū numero sunt, non extrema miseria grauati, ut tandem aliquando pcenas euadant constitutas, aut deniq; ab eis bona longissime distant, ut mala nunq; ullum habitura sint finē, & ii appellantur infinita damna habentes. Duo igitur inferorum habitacula hic describunt, Elysium campus, i. transitorius, illorū quibus bona prope sunt, supera ut conuexa reuisant. Et tartarus ab horribili sono tartar quasi tortor teter terror uocatus, illorū quibus sua damna sunt infinita, qui kyndris radiisq; rotarum districti pendent, ubi sedet æternūq; sedebit incoelix Theseus, & ei similes. ὁ δὲν ὄυπαρτε ἐκ βαίνουσι ut est a Platone Pythagoram imitate scriptum. i. Vnde nunq; egrediuntur. Hic mihi accedant obiurgatores quæ blaeterare in eundem Pythagorā non desinunt tantū & tam precipuum uirum, cuius dictamini ceu oraculo deorum creditū est. Quare dictator ueritatis uelut alter Apollo illi seculo noiabatur, q̄d ipm uocabulum Pythagoras designat. Rumorem aut de illo passim diuulgat, hanc eius fuisse opinionem quæ aia humana quorūdam post mortem corpora brutorum informet, q̄d uiris rōne utētib; incredibile uideri debet, de tā excellenti philosophiæ autore & abundantissimo scientiarum fonte unde ad nos emanauit diuinarum & humanarū rerum cognitio. Quin poti⁹ ea suspicio trāanimationis ex hoibus Pythagoricorum mysteriorū partim ignaris partim ob inuidiā perosis orta est. Nō em̄ caruit amulorū liuore pstantissima eius uiri uirtus, innocētissima uita, egregia doctrina, celebris fama, utq; fit, nihil non pollutum reliquerūt inuidi carptores, Timon, Xenophanes, Cratinus, Aristophon, Hermippus, & alii quorū nō exigua multitudo est, q̄ de Pythagora suis in libris mendacia plurima scripserunt, ac ea prodiderunt quæ nusq; ab illo uel dicta uel scripta fuere, aut eiuscemodi

DE ARTE CABALISTICA

si qua dixisset, tñ ita in peiorem ea sensum peruerterunt ut facile credereſ
 talis ac tantus uir inconfyderate docendo aberrasse, de rerū principiis, de
 numeris, de faba nō gustāda, de abstīnēdo ab aīatorū esu, de inferis, de cōp
 metēpsychosi & transitu aīarum, de q̄ nūc tractamus. Qui em̄ exemplaria
 & species rerum ita distinxit, ut mutuo transmutari confundi ue neq̄ant,
 q̄ nam modo humanā essentiam q̄ sua est forma comunicaret bruto? cū
 & autore se ipso ne unitas q̄dem substantiua certi numeri secundum natu
 ram est unitas alterius numeri. Quare ait *αὐτὸν μὴ μόνον ἐν τῇ θυσίᾳ αὐτῆς, πρὸς
 τὰς ἐν φιάλῃ αὐτῆς ἀσύνθετα κρι. i.* Unitates in duitate ipsa, ad eas q̄ sunt in ternita
 te ipsa, sunt inconiectiles. Ita in phisicis constat quanq̄ longe secus agitur
 in Mathematicis, de q̄bus nihil in p̄sentia nobis est negocii. Vnum autem
 cuiuscq̄ rei est essentia participata, q̄ alterius rei essentiam non occupabit,
ἐκάστη μὲν οὐσία ἐν ὅσῃ εἶδους μετέχει. i. quolibet em̄ substātia una specie participat.
 Ideo in disparis animantis uitā transire nō pōt, uel ulla qualiscūq̄ bestia,
 quin potius manet in suæ lege nature suum tenēs munus *ὡς τὸ εἶδος εἶδός
 οὐ μεταβάλλεται. i.* Itaq̄ species speciei non coincideat. Tamen si nancq̄ unū sigillū
 multis impressum plures ceras effigiat, nō tñ plurium sigillorum formas
 diuerſas eadem cera ferre poterit. Haud igitur sigillum formæ humanæ q̄
 est imago dei, naturam inferiorem sigillare p̄mittitur, q̄d ut oīa suā Pytha
 goras enigmatice proposuit, sic & huius opinionis certam sententiam no
 ta propria designauit, cū iter alia symbola istud sibi gratissimū celebraret
ἐν δεκτυλίῳ θεοῦ εἰκόνα μὴ περιφέρειν. i. In sigillo, dei imaginem non circūferre,
 q̄d meo arbitrato recte intelligit ad hūc ferme modum. Imaginē dei q̄ est
 anima hoīs naturas alias circum circa non sigillare neq̄ formare posse. Sic
 em̄ Hermes Trismegistus ægyptiorū doctor in libro ad Asclepiū. Hoīs
 inquit una pars simplex est quā uocamus diuinæ similitudinis formam, &
 paulo inferius ita, duæ sunt imagines dei, mundus scilicet & homo. Q̄z ini
 que igit̄ explanauerint eum uel inuidi uel ignari, de transitu aīarum post
 mortem, simul etiā de illarum descensu ante hoīs gnationem, profecto
 nullus modo extat q̄ non id mecū sentiat uel ulla mente p̄ditus. Qñ nancq̄
 multi aīam hoīs de potentia materiæ putabant educi, statuit noster ipse
 magis credendum esse, infundi eam corpori ab ipso deo, & ob id eam asse
 ruit ante corpus esse, q̄d non tpe intelligendum est, sed puritate & nature
 dignitate. Hanc itaq̄ infusionem appellauit aīæ descensum, quem postea
 multis ambagibus uarie sectatores tractauerunt sua quisq̄ uia, non semp
 pro autoris uoluntate, q̄ descensum aīæ humanæ in corpus non secundum
 situm accipi p̄cepit, nec iuxta motum a mundo intellectuāli per singulas
 sphæras ad mundū elementarem ut Proclus & astipulatores alii, sed pro
 naturaliū formarum serie in qua corpis humani ultima p̄fectio est aīa rati
onalis, q̄ ita totum perficit ut homo aīal diuinum optimo iure appelletur.
 Voluit

Voluit igitur Pythagoras animãtia sola q̄rum sacra natura id est ratio de
 monstrat singula, diuinum esse genus, scilicet a deo propagatum ut aureis
 edidit carminibus, cuius species nec mutet nec conuertat, sic generum sin
 gulorum formas esse pmanentes, licet in eadem sua forma dissimiles. Post
 hois uero mortem si iustus decefferit aĩam eius transcēdere purum æthe
 ra, & æuum degere cum beatis, tanquam deum cum diis. Ita enim ait,
 ἡνίοχος γνάμνω σπῆρας καθ' ὑπέθευ αἰεΐσκυ, ἢν λά' πομείλας σώμα, ἐς αἰθέρελεύθερον ἔλ
 θης, ἔσται ἀθάνατος θεὸς ἀμβροτος οὐκ ἔπι θνητὸς .i. Aurigam iudicium statuens
 supne optimum, cum relinquens corpus in ætherem liberum uenies, cris
 imortalis deus, incorruptibilis, nec ultra mortalis. Sin aut iniustus & scele
 rosus in peccatis insanabilibus & mortalibus decefferit hō, tunc aĩameius
 oēm suū reatū uariis diluere pœnis docuit, easq; pœnas pro magnitudīe
 ac multitudine criminū magis atq; minus fore duras & durabiles, qb⁹ de
 legata sint loca hæc nature inferiora, & corpa tū imaginaria seu figuralia;
 tū qñq; uera, non q̄ informent ut essentialis portio, sed q̄ inquilini more,
 pœnarum sustinendarū causa inhabitet, aut qbus per indistantiam localē
 assistat, uelut motrix intrinseca mobili, uel circa quæ cruciatibus subiecta
 torqueat, ut Tityus circa uultures, & Ixion ad serpentum rotas, & Tan
 tal⁹ in flumine, & Sisyphus apud saxū, & Prometheus cum aqlis. Qñqdē
 dæmon tartareus potest corripere ac obsidere corpus, cur nō aĩa turpis ad
 inferorum pœnas damnata, uel uerum cuiuscunq; speciei corpus ingrede
 retur dei dispensatione, uel aerem induta, ostentaret quamlibet aspectib⁹
 nostris formam, ut Dido moritura æneam alloqtur. Sequar atris ignibus
 ardens. Et Plinius iunior rem scribit creditam, de domo quā Athenodor⁹ *nota*
 Tarsensis philosophus coemerat, eam fuisse importuno strepitu infamē,
 q̄ ibi simulacrū horridi senis aspiciebat, & q̄tidie nostra q̄q; etate similia
 occurrunt terriculamenta, modo tenuioribus, modo crassioribus exuuiis
 Tum uariē illudunt species atq; ora ferarum, fiet em subito sūs horridus
 atraq; tigris, squamosusq; draco & fulua ceruice legna, aut acrem flamme
 sonitum dabit, oĩa transformat sese in miracula rerum, ignēq; horribilēq;
 feram, fluuiūq; liquentem. Hæc sane corpa uocamus phantastica, hoc est,
 apparitiua, q̄ assumere possint tam animæ hoim solutę q̄ dæmones, ut de
 Lamia nouimus Menippi Licii philosophi procace proca in pulchrā mu
 lierem apud Corinthum cōuersa, quā Apollonius Tyanneus publice de *nota*
 prendit lemurem esse, ut deniq; senex ille pannosus & mendicus Ephe
 siis q̄ndam causa pestilitatis, hoc genere metamorphoseos notatur, quem
 lapidibus obrutū aiūt uisum esse canem quasi Molossū. De utrisq; scri
 psit Philostratus secundus, in libro de uita Apollonii quarto. Eius aut qd
 Pythagoras dixisse fert, se q̄ndam Euphorbum fuisse alia ratio est, nō em
 talem dicendi morem ipse primus instituit, sed longe prius in populari cō

DE ARTE CABALISTICA

suetudine apud uetustissimos usurpatum fuit, quia qua esset quisque uirtute
 aut uicio praeditus, alteri assimilaretur, quae eminenter eadem conditione olim
 fuisset, uirum enim quem libuisset robore praestantissimum dixerunt esse Hercule.
 Ita M. Varro. Rusticellus, inquit Hercules appellatus mulum suum tollebat. Et
 Numenius Pythagoricus apte scribit nihil aliud esse Platonem quam Moysen
 attica lingua loquentem. Saepae quoque Cicero dictus est latinus Demosthenes
 esse, omnes a uirtutum & operum paritate ac similitudine morum, non autem ob
 unius substantiae comunione, ita Litanus Plauti seruus Argyrippum dixit
 esse Solonem qui pariter leges conscribat, de illo in Asinaria sic ait. Nunc etiam
 est negociosus interdus, uidelicet Solon est, leges ut conscribat. Ista Plauti
 uerba inolitam priscorum loquendi consuetudinem indicant, ut hunc hominem,
 dixerint illum esse quemdam, qui fuerit natura, ingenio, moribus, amore,
 affectione, & opere similior. Vnde Romani solebant huic adagio particu-
 lam, alter, adiungere, ut tu es alter ego, & ego sum alter tu, licet scientes
 & uidentes quod reuera nec ego sum tu, nec tu es ego. Sed in utrisque nobis sen-
 tietes esse idem ingenium, par studium, eandem uoluntatem, eundem conatum, spi-
 ritum, animum *οὐ τῆς οὐσίας αὐτῶν μεταβλησιμότης*. Nam animos antiqui dixerunt
 motus hominum & uoluntates, quare unius moris curae ac diligentiae, consimi-
 lis propositi, aequalis motui ac paris motus & sensus eiusdem homines usita-
 te appellat unanimes. Est autem a priscis philosophis haudquam alienum ut
 dicat anima esse motuum & sensuum in homine *τὸ ἐμψυχον ἢ τὸ ἀψυχον* inquit Aristot.
δυοῖν μάλιστα διαφέρειν δοκεῖ, κινῆσει τε καὶ ἔσθ' αἰσθάνεσθαι. i. Animatum enim ab ina-
 nimato duobus maxime differre uidetur, motu & sensu. Quicumque igitur
 erga rem eandem afficiunt & mouent, idemque saepe ac sentire uident, unum
 esse *ψυχῆς*. i. animae uulgo dicunt. Vnde illa famosa *μετεμψυχosis*. i. transani-
 matio nihil aliud reuera est uiris recte doctis quam aequalis cura similis mo-
 tus & par studium alicuius hominis mortui, post aliquo tempore, in altero uel eodem
 repto homine uiuo. Tali emulatione triti & usitati sermonis, Pythagoras
 quondam rediens a Persarum Magis (ita enim sapientes illi suos noiant) forte
 inter amicos exhilarandi conuiuii gratia more Magorum uti poterat, & di-
 cere se Euphorbi olim militis Troiani, Calliclis, Hermotimi, Pyrrhi, Py-
 randri, Calidonae, Alces, & demum suam Pythagorae animam in se ipso conti-
 nere, quod inclinatum ad quaedam praecleara in singulis illorum praecipue sita ge-
 reret affectionem, studium & uoluntatem, ad quam illi ipsi propensius in uita eo-
 rum fuerunt moti. Olim autem maxime cum in Euphorbo Troiano claruisset
 bellica uirtus, ipse Euphorbi animam nactus esset quasi iam cor Euphorbi ha-
 beret. De quo nimirum se iactare potuit, cum laudarent eum pugiles studii
 bellici, cernentes laterum & brachiorum totiusque corporis sui robur & in-
 credibilem erga fortissimos Athletas amorem pensantes, quem illis tum
 & precioso apparatu & magnifico sumptu ostendebat, ante enim caricis liccis
 & molli

adagio

24

& molli casco triticoq; nutriebant̄ athletæ, ipse uero noster eos carnibus tunc primus nutriisse comptus est. Admirantibus igitur illis q; in philoso- pho literarum studioso esse posset tantus amor pugnae, qd mirum si re- sponderit Euphorbi aiam in se uigere, hoc est, ingenium, studium, motū, & uolūtatem Euphorbi apud se residere, q; tametsi esset pacis p̄ceptor & quietæ contemplationis autor, tm̄ in se ipso sentiret belli tanq̄ Troiani de- syderium. Quo audito, mox rumor inter temere credulos ortus erat & fa- ma percrebruit, uel ignorantia mysteriorum Pythagoricorū, uel maligni- tate inuidorum q; semper optima queq; puertunt & recitant audita secus multo q̄ sint dicta, q; Euphorbi aia in bello Troiano perempti trāsmigra- uerit in Pythagorā. Quæ opinio postea fuit adiuta scriptoribus atq; poe- tis. Inde Ouidius in Transfigurationis lib. xv. hæc inter alias nugas a græ- cis Cretizin aſuetis more suo mutuatus sic de Pythagora cecinit. Morte carent anime sempq; priore relicta sede, nouis domibus uiuunt habitāq; receptæ. Ipse ego (nam memini) Troiani tpe belli Panthoides Euphor- bus eram, cui pectore q̄ndam hæsit in aduerso grauis hasta minoris Atri- dæ. Cognoui clypeum læuē gestamina nostræ nup̄ Abanteis templo lu- nonis in Argis. At noli obstupescere p̄stans Marrane, nihil horum in Py- thagoræ libris scriptum inuenies. Nam tria ipse solum edidit uolumina, primum *πυθαγόρου*, secundum *πυθαγόρου*, tertium *φυσικόν*, quem Lyidi qdam ascribunt, sit igitur tertium nobis aurea carmina. Percurre singula quæq; & nusq; reperies in eo uiro de transanimatione quicq; q; credas facilius ru- more falso seminatum esse p̄ inuidos quicq; de illa *μετεμύχουσι* fingitur, qd diuersitas narratiōis plane indicat, cū alii clypeum hunc esse in tēplum Iunonis relatum apud Argos. Alii dicatum Palladi Athenis affirmant, & q; eius clypei hæc ipsa fuerat inscriptio. *πάλλαδι ἀθηνῶν, μὲν λέως ἀπὸ εὐφύρου.* i. Palladi Mineruæ Menelaus ab Euphorbo, autor est Tyrius Maximus disputatione xvi. Quantam nūc eiuscemodi testimonio habere fidē oporteat Iurisperiti uiderint. Eqdem adduci non possum ut credam Ouidii de transitu aiarum fabulam, tam excellentem in omniſcientia & grauē ui- rum docuisse, atq; eo minus credendum putauerim quo magis p̄stantes autores aliter tradidere. Nam q; asserunt multi, apud græcos Pythagorā inuenisse primum aias esse immortales, manifeste falsum dicunt. Homer⁹ em̄ græcorum ferē antiq̄ssimus lōge prior hoc dogma prodidit, cui apud inferos aia defunctorum de multis rebus differunt, & uaticinant̄ multa, ecqd aliud (oro te) uiri eius tā admirabile carmē insinuat *δι' ὅλης τ' νεκρίας* q̄ animas nostras post mortem p̄manere. Deinde in fociis Vlyssis palam ostendit, imprudentes hoīm aias a corpore separatas, non quidem bestia- rum naturas, sed tm̄ habitus brutorum induere, atq; cū tali horrore pœ- nas luere, quas Circe iusserit. Quicūq; aut̄ radicē & florem tenent Moly

nota

nota

quia ab eodem p̄stati
 sunt uolumina

DE ARTE CABALISTICA

eorum animas, autore Mercurio, fore securas, ut est in Odyssæ decimo libro. Sed ad illā de Euphorbo ironiam reuertamus, de q̄ idonei q̄tiēs scribunt oīa Pythagoræ diuina dogmata fatentur *ἀντίθετα* hoc est allegoria obscuriore tradi. Quod Apollonius Tyanēsis ille Pythagoreus tractatu cum Thespesione archiphilosopho gymnosophistarum habito in Philostrati uolumine sexto confirmat ita loquens. *εἰ δ' ἀνιγμάτων ἀπομαί, σοφία πυθαγόρου συγχωρεῖ πάντα, πρόσθε δὲ καὶ τὸ ἀντίθετον.* i. Si ænigmata tango, sapientia Pythagoræ cōcedit hæc, tradidit em̄ & ænigmatizare. Qñ aut̄ cū Indorū Brachmanibus in libro eiusdem tertio disputabat, querens de aīa quō sentirent. Iarchas, inquit, sicut Pythagoras q̄dem uobis, nos aut̄ ægyptiis tradidimus. Suscepit Apollonius. Num igit̄ te aliquem Troianorū fuisse dices? ut se Pythagoras Euphorbum. Audi iam Marrane q̄ Thespesionate responderit prius interrogās, quemnam ex græcorū ducto Troiam exercitū, admiratiōe digniorem existimaret. Cui Apollonius, q̄ Achilles primas Homero nactus esset. Tum Iarchas. *προς ὅσον ἔφη ἀπολλώνιε καὶ τὸν πρόγονον θώρη τὸν ἐμὸν, μάλλον δὲ, τὸ πρόγονον σῶμα. περὶ τὸ καὶ πυθαγόρα, εὐφορβὸν ἦχετο.* i. Ad istum, inquit, Apolloni etiam progenitorē estimameū, magis aut̄ progignens corpus, hoc em̄ & Pythagoras Euphorbum putauit. De inde recitat Gangen Indorum olim regem Gangis fluuii filiū multis uirtutibus Achillem superasse, illumq̄ ipsum fuisse illud progignens corpus, q̄d ipse iam esset. Verba hæc non aīarum transmigrationem, sed corporum transmutationē indicant, instar cuiuslibet materiæ q̄ sit apta istius uel illius formam recipere. Perinde atq̄ comœdia diceret ego prius tragœdia fui, q̄a ex eisdem tragœdia nascit̄ & comœdia literis ac elementis, ut Aristoteles ait in libro de ḡnatione primo. Aut canis quidam si diceret, ego ante diu equus fui, propter cuiusdā equi corpus q̄d depastus est canis, q̄ alimento in substantiam rei alit̄e conuerso, equus ille plebeio sermone dicatur ip̄ius canis *πρόγονον σῶμα.* i. progignens corpus fuisse, uidelicet unde prognatus sit. Non aut̄ equi aīam in canem transiisse, quisp̄iam ex hoc sermone arbitritur. Qua igitur re Pythagoram docuisse crederem aīas trāsire in alia corpa, eo solum, q̄ se Euphorbum prius fuisse dixerit, cum hic manifeste constet atq̄ cōueniat non q̄dem aīam, sed ipsum corpus iudicatum fuisse Euphorbum, & nihilominus hoc ipsius dictum non fuisse planū, sed merū enigma, q̄ arcanum q̄ddam illi seculo incognitum uoluerit innuere, scilicet materiam primam oīm formarum non solum capacē, sed auaram etiā esse ac semper desyderio motam nulla forma satiari. Quod M. Antonino Imp̄atori philosophissimo eque uisū fuit, cū in libro ad se ip̄m tertio scripsit. *ὅτι οὐδὲν οὕτως φιλεῖ ἢ τῶν ὄλων φύσις, ὡς τὸ τὰ πάντα μεταβάλλειν καὶ ποιεῖν νέα ὅμοια. ἀπέρμα δὲ πρόγονον πᾶν πᾶν τὸ ἐν τῷ ἑξ αὐτοῦ ἐστμερόν.* i. q̄ nihil ita cupit uniuersi natura ut entia transmutare & facere noua similia. Semen enim modo

modo quodam omne, ipsum est ens ex se futuri. Et idem in libro septimo.
 ἡ τῶν ὄλων φύσις, ἐκ τῆς ὅλης οὐσίας ὡς κηροῦ νῦν μὲν ἰσώρειον ἐτάλασι, συγχέεται ἢ
 ἄλλοις εἰς ἄλλοις φύσιν, ἀνεχθήτω τῆ ὕλη αὐτῶν. ἔπειτα εἰς ἀνθρώπων ἔπειτα εἰς ἄλλοις .i.
 Vniuersi natura ex uniuersa essentia tanq̄ ceræ, nunc q̄dem equuleum fini
 xit. Confundens aut̄ id in arboris naturam, simul usa est materia eius. De
 inde in homunculū tum in aliud quippiam. Vnde noiatur ab Orpheo na
 tura istis epithetis πολυμήχανος μήτηρ, .i. multū machinatrix mater. Et ἀλλοφί
 μορφοδότης, .i. alienarum figurarū decretrix. Quicquid fuerit, eq̄dem longe
 poti⁹ opinabor Pythagorā si Euphorbū, aut aliū quēpiā se fuisse dixerit,
 exēpli causa id ænigma introduxisse. Sin aut̄ credat̄ historiā texuisse, pro
 fecto non aliam ob rem fecisse putandus est q̄ ut ostenderet posse aiām
 separatam a corpore rursus eandē ipsam, autore deo, in idem ipsum corp⁹
 redire q̄d penitus iam reliquit & deseruit, atq̄ nō in aliud ullum, unū nāq̄
 & idem fuisse corpus q̄tumcunq̄ diuersis noībus appellatum, in q̄ totiēs
 reuixerit Pythagoras ab Iarcha Indorū sapientissimo iam pridem discere
 potuimus, non in magnitudine & quantitate, sed in substantia & entitate,
 ut mare quanq̄ est homogenes atq̄ unum, tñ hoc esse dicimus ægeum, il
 lud Ionium, istud Myrtōum, aliud Crisæum. Ita & unū hoīem sepius rena
 tum primo noiāunt æthaliden, deinde Euphorbū, post Hermotimum,
 tum Pyrrhum, demū Pythagoram illum nostrum q̄ tot regenerationes
 tanq̄ philosophus maxime speculatiuus & diuinus non attribuit nature ui
 ribus, sed soli deo, quem, ut refert Heraclides Ponticus in hac Palingene
 sia, Mercuriū nuncupauit, ut ostenderet neminē reuiuiscere nisi uirtute
 diuina. Nam ut Iustinus recitat ille philosophus & martyr christianus in
 parænetico ad græcos, hoc deus cognomēto a Pythagora est honoratus
 p̄cipue, ut dicatur ψυχωσις τῶν ὄλων, .i. Animatio uniuersorum, eo q̄ animā
 infundat hoībus uniuersis & infusam auferat & ablatam restituat q̄tiēs &
 q̄n uoluerit, quale sepius etiam in aliis hoībus uisum & expientia certa cō
 pertum est, referentibus nobilissimis scriptoribus. Nam Aristeas q̄ndam
 Proconessi mortuus fuit in officina cuiusdam fullonis. Deinde septimo
 post anno, eius urbis ciuibus idem uiuus apparuit, & ip̄e tunc carmina de
 hyperboreis Arimaspiis composuit, cuius in quarto historiārū Herodot⁹
 egregie meminit. Cæterū uixit & in Armenia Er, genere Pamphyl⁹, q̄ cū
 occubisset in p̄lio, sublatis aliis decimo die cadauerib⁹ iam corruptis, in
 teger q̄dem incorrupto corpore repertus fuit, domumq̄ delat⁹ pro offi
 cio sepulturæ, ubi duodecimo a morte die dum pyrē esset impositus, resur
 rexit, & quæ interim uiderat, retulit. Hæc Plato scripsit de Repub. uolumi
 ne decimo. Huc etiā illud occurrit, q̄ legimus puellā Romæ mortuā, cum
 sepulchro afferret̄ a Tyanensi Apollonio uitæ restitutam, in quarto Phi
 lostrati libro, & Alcestis q̄q̄ narrat̄ ab Hercule resuscitata rursus diu ui
 xisse. Tum Marran⁹ inquit, Qz̄ prope accedis ad nostra Philolæ, nam si

O

nota

*De Resurrectione
mortuorum*

coram astarte Simon recenset nobis de libris hebraicis quod deus olim ab-
stulit de spiritu qui erat in Moyse & dedit septuaginta uiris. Post aliqua
denuo tempora sublato ex hominibus Elia spiritus eiusdem inclinavit sup
Elisum, & item filium Sunamitidis ipse mortuum reuiuiscere fecit. Addo
nunc Samuelē mortuum quem suscitauit quaedam mulier in Endor, quod post
resurrectionē suam cum Saule rege locutus est. Audi uero quod Ezechiel
uiderit ille propheta, campum. s. plenum aridis ossibus mortuorum, & acces-
serunt ossa ad ossa, unumquodque ad iuncturā suam, & ecce sup ea nerui &
carnes creuerunt, & extēta est in eis cutis desup, & ingressus est in ea spi-
ritus & reuixerunt, steteruntque sup pedes suos. Hęc in sacris literis conti-
nētur hebræorum, multo plura uero in historiis Christianorum descripta
legunt. Eadem pro me tibi hoc affirmare ausim, absque parabola, sine æni-
gmate, & omni remota ironia, quod uere & plane Iesus Nazarenus fratrem
Marthę suscitauit Lazarum nocte quadriduo ante mortuum. Adhuc cuiusdā
etiam uiduę filiū extinctū, uitę reddidit. Et lairi synagogę principis filiā,
aliosque in sancta scriptura commemoratos. Hunc ipsum quod Iesum resuscitauit
deus, & in eius morte corpora multa eorum quod uita defuncti erant sur-
rexerunt, & exeuntes de monumentis uenerunt in sanctam ciuitatem &
apparuerunt multis. Paulus denique Tarsensis Eutychem quod casu ē uita mi-
grauerat, luci restituit uiuum. Martinus nondum episcopus, immo nondum bapti-
zatus, tres mortuos suscitauit. Possem catalogū proferre hominum ab interitu
ad uitam pristinam reuocatorum, nisi tu non ignorares christianis nobis esse
creditu facile, animos hominum redire in corpora, quod generalem omnium corporum
humanorum resurrectionē rursus ad uiuendum futurā plane cōfitemur.
De qua pulchre disertissimus Athenagoras atheniēns. phus pro christianis
librum integrum *περί ἀνάστασιως* certe doctis auribus dignum cōposuit. Et
Turcis, Mauris, Agarenis, Mahometh in Alcoran sic loquitur. Illis dicenti-
bus, cum eritis ossa, uel ad nihilū redacti, qualiter efficiemini homines noui?
Responde. Licet lapidei uel ferrei uel si quod est durius essetis, quod uos prima
uice creauit, ad uitā denuo uos resuscitādos reuocabit, hucusque in Azoa-
ra xxvi. Et rursus in xlv. sic ait. Qui nos primo plasmauit, secundo uiuifica-
bit. Vnde Pythagorā tanto maiore uelim prosequamur ueneratione, quanto
is propius quam ceteri græcorum philosophi ferme in omnibus aliis, non solum in
hac causa, nostrę accessit fidei. Aristoteles enim uidemus quod nihil eorum cre-
didit quod non uel manu tetigit, uel oculis cernere potuit, uel apprehendere syl-
logismo. Propterea in fine tractatus de generatione & corruptione, reditum
mortui hominis nullatenus admisit, debili admodum argumento usus, & Alcmę
P
oni magis quam suis preceptoribus assensus, contra tritum suo tempore prouerbum
χύκλον εἶναι τὰ ἀνθρώπινα. Quem sequuti sunt alii quippe cohors philosophā-
tium, in hoc reprehendendi quod se omnia scire, alios omnia ignorare presumens
Pythagoram

Pythagorā post reliq̄s irrident, & illud Luciani exclamant. τίς ἀνίσταται, τίς
 ὡς ἄνθρωπον εἶναι βούλεται, τίς εἰδέναι τὴν ἑ πεντὸς ἀρμονίαν, καὶ ἀναβιδῶσαι πέλιπ
 .i. Quis emet Pythagoram, q̄s sup hoīem esse uult, quis scire uniuersi har
 moniam & reuiuiscere denuo? Ita eum ridicule sub hasta licitantur quasi
 contemnendā iumētōrū mercem, aut uile mancipiū. Illis ego multa nosse
 libenter pmittam, dūmodo patiant & alios nō nihil didicisse. Id adeo nūc
 stomachū ego commotus aduersum eos q̄ solent antiquissimis p̄ceptorib⁹
 & philosophiæ principibus facile detrahēre, prolixius q̄ oportuit excan
 dui, ut p̄noscas, me Pythagorā q̄q̄ tuum nō secus amare q̄ par est, & calu
 mniatores suos uehementer odisse, non hoīes sed monstra hoīum. Tum
 Philolaus. Quidam, inq̄t, sunt q̄bus ignoscendū est q̄ tam recondita & ar
 cana mysteria nesciant, non em̄ oīa possumus oēs. Ideoq̄ redeundū cum
 illis in gratiā erit si qua imprudentes infamauerint. Qui aut̄ in eo q̄nq̄ si
 lentio exercitati, Pythagoreorū togā candidā abiecerint, & cōtumelia cœ
 perint eius doctrinæ maiestātē lædere ac tanti philosophi caput minuere,
 eos ego non solū arrogantes uerū etiam hoīes impurissimos iudicauero,
 q̄rum e numero Xenophanes est q̄ de illo in Elegia sua lusisse ita phibet,
 ut cū uidisset aliq̄n Pythagoras canē cedi, miseratus dixerit. Sine hunc, est
 em̄ cari sodalis aīa quā eius ex uerbis agnouit. Sed ea q̄dem manifesta Dio
 geni Laertio extat sugillatio, q̄q̄ item Plutoni apud inferos Pythagoræ
 discipuli conuiuanti, q̄ & ipse uiderit aīam Hesiodi æneæ columnæ alliga
 tam, gementē & stridentē. Tum Homer⁹ q̄q̄ aīam de ligno pēdentē, & ser
 pentibus circumdatā. Hæc & istis similia sycophantiarū crimina diffamati
 ones & calumniæ sunt leuissimorū sophistarū, q̄ contactu oīa scēdant im
 mundo & polluant ore dapes & uestigia scēda relinquunt. Quod aut̄ de
 carniū & aiatorum oīm esu diuulgant, quē asserunt prohibuisse Pythago
 rā, ferē nil me pturbat, q̄m sunt clarissimi autores q̄ ea mēdacia refellant,
 ait em̄ Aristoxenus ille insignis scriptor Pythagorā nō abstinuisse ab ani
 matis sed carnes comedisse, q̄d Porphyri⁹ in lib. primo *περὶ ἀπὸ χρεῖμα τῶν χυρῶν*
 probat, eo q̄ athletas ab aliis calco ab aliis ante ficub⁹ nutritos, ipse prior
 oibus cibo carniū aluerit, dixeritq̄ carnes habere uirtutē ad acq̄rendum
 robur incredibilē, ita Porphyrius. Et Apollodorus arithmeticus testatur
 illum boues centū imolasse cū repisset *ὅτι τριγώνου ὀρθογωνίου ἢ τῶν ὀρθῶν γωνίῶν*
ἴσους τὴν δυνάμιν παρὰ τὸς ὀρθογώνους, i. q̄d trianguli orthogonii subiectū latus
 tantundē ualeret q̄tū quæ continerent. Fuit tñ modestissimæ uitæ, medio
 cris nutrimentū, paucissimi potus, ut scripsit Lycō Iaseus de Pythagora. Vn
 de rarus fortasse carniū sibi usus erat, sepe em̄ solo tenui melle pascebat̄,
 hæc oīa Athenæus de cœnis doctorū hoīm lib. x. Atq̄ ob id si studiosos
 literarū ea q̄ grauis cibi foret diligētē uitare cōmonuisset, ne cerebrū ab
 incauto stomachi onere læderet, q̄ ualeret cōtēplationi uehementius incū
 bere, q̄s hoc nō laudi daret tā fido p̄ceptorī? ut q̄ didicisset apud hebreos
 duri alimētī esse in eorū lege prohibita, q̄ itē apud Indos fugienda cogno

H

uisset ueluti pisces marinos ne stomacho qdē utiles nec deorū oblatiōib⁹
 acceptos (nemo em̄ unq̄ in sacrificiis imolatū esse piscē audiuit) q̄ deniq;⁹
 apud ægyptios accepisset de faba, q̄ nō sit mūdum legumē, ut in Euterpe
 sua notauit Herodotus, ea plane in pabulū nō sumerēt, tranquillitatē mētis
 ppetuo līrarum studio querentes, q̄q̄ eiuscemodi pia monita noluit tā exa
 cte & ad unguē ueluti legē xii. tabularū obseruari. Nā & ipse porculis mi
 nusculis & hedis tenerioribus uicitasse a Xenophilo et Aristoxeno q̄bul
 damq; aliis natu maioribus, suis ppe coetaneis proditus est, quē & nullo
 esse legumēto sapi⁹ usū q̄ faba ut aluū sensim leuigaret, in quarto noctiū
 atticarū Aul. Gellii cōperies. At de fabis post iter cetera symbola explana
 bit, nūc de numeris ueniāt tibi priora in mentē q̄ dixi & posteriora q̄ di
 cturus sum, ut agnoscas q̄ impie turpes qdā philosophiæ Sanniones pri
 matē philosophorū Pythagorā postica sanna subsannāt, q̄ numerū docu
 erit esse oibus rebus principiū, q̄ cū sit q̄titas discreta uerius sequat⁹ res q̄
 antecedit, quasi proiectiles fuisse calculos intellexerit ipse, a q̄bus oīa sint
 orta. Quos miror pariter nō sine risu, q̄ cū audierit crebro testatib⁹ sapiē
 tissimis hoibus oēm ferme philosophiā Pythagoricā, & eā maxie q̄ de re
 bus diuiniōibus extet, mysticā esse, ac p̄ ænigmata propositā, nihilomin⁹
 tñ hanc sapiētiae diuiniōissimā partē de numeris, imitādo Tyrrenorū stul
 titiā, plane ac citra oēm metaphorā accipi iubeāt. Fuit autē id prisca & ue
 rustissimi æui sapiētibus in more p̄ arcanarū literarū allegorias & sensuū
 mysteria sapiētiae profundā inq̄sitionē tradere. Sic oīa sunt antiq̄ssimorū
 tā philosophorū q̄ poetarū ænigmatibus plenissima, & propter rerū ob
 scuritatē & propter leuē uulgi cōtemptū, *πραγματων ἢ τῶ ἀνθρωπίνης ἀδελ
 νίας οὐκαθόρωμεν ἄφωδς, διχνημονέσερος ἐρμηνεύει ὁ μῦθος.* inqt Max. Tyrius in
 disputatione decima. i. Rerū em̄ ab humana infirmitate nō p̄spectarū ma
 nifeste, aptior interpret est fabula, ea uero philosophos recte decet q̄ sub
 pio figmētōrū uelamine honestis & tecta rebus & uestita noibus enūciat,
 Macrobio autore, quā ego curiosissime scholasticorū ingenia in rerū ad
 mirādarū notionē excitare ac introducere arbitror, minori em̄ diligentia
 querit q̄d añ fores p̄sto est, q̄ q̄d lōge sitū in abyssō p̄fudi recōdit, ita faci
 litas apphēdēdi (expto crede) discipulis studiorū negligētā parit, & frigi
 de petit q̄d facillie obtinet. Euenit et q̄nq; nos ulla uerborū pprietate res
 abstrusas effari nō posse, q̄s lōgis ambagib⁹ & uarie cōposito sermōe co
 geremur enūciare, nisi fuisset cōmode reptū breui enigmate uti, Nec nō il
 lud i rē est, nā assolēt aduersis castris belli duces qdā syntagmata edicere
 q̄ tesseris noiant, ut suos q̄sq; dux iternoscere milites et se q̄q; iter se q̄ant.
 quēadmodū i bello Cæsaris Ven⁹ genitrix, & Syllæ Apollo Delphic⁹, &
 Marii Lar de⁹, & Iephthæ Siboleth. Ita nō fuerit utiq; idēcorū symbola do
 ctrinæ peculiaria & arcana familiaribus tradere, ut q̄cunq; discipulorū ea
 magis usurpassent, dilectiores fierēt magistro, iterq; se plus ceteris dilige
 rēt. Vnde Pythagorei symbolis q̄busdā arcanis sibi quādā indissolubilis

amoris & amicitiae cathenam fabrefecerunt. Erat enim Pythagoras conciliandae amicitiae in primis studiosissimus, ac si quae didicisset symbolis suis communicasse, eum continuo socium amicumque consciscerebat, subscriptore Laertio. Hoc factum est ut ardentius cuperent omnes Pythagoricis symbolis, hoc est mysteriorum notis uti, tum quod futuri essent praecceptorum gratiores, tum ut cunctis apparerent nobiles esse Pythagorei. Quo motus apud Plutarchum in octavo conuiuiali Philinus, ex omnibus conuiuibus Syllae Carthaginensis ipse solus inter epulas ab animatis abstinuit ut agnosceretur esse Pythagoreus. Quare is a Leucio patria Tyrreno Moderati Pythagorici discipulo reprehensus fuit plus illius dogmatis sequi scriptum quam sententiam, quod & in aliis Pythagoristis fuerat reprehensione dignum, quod imoderate affecti moribus se patris & singularibus, uel in sociorum & amicorum cenis panem non frangebant ut caeteri, uel cerebella non edebant, uel surgentes ab epulis stragula conuoluebant, uel nudis pedibus sacrificabant, uel locuturi, a sole se auerterebant, uel relicta populari uia, per diuerticula discedebant, uel cum ridentibus nunquam aut parum ridebant, uel a fabarum esu prorsus abstinebant, similiaque egregie usurpabant magis superstitione quam recta ratione ducti. Sola imitantes ad corticem symbola, negligentes uoluntatem, ut talibus notis innotescerent, & uulgo Pythagorici eiusdem ordinis uiderentur. Sunt igitur eiusmodi symbola unius collegii signa. Caeterum addamus etiam quod diuinarum & humanarum rerum amplissima spacia dimetiuntur nobis & innumera tractantibus memoriae plurimum conferant aenigmatica symbola, hoc est notae quae figurantur animo, ut quotiens recordari libuerit, cito nostris obtutibus offerant, symbolum ergo de rerum principiis commodissimum erit, unum & duo, quod enim citius occurrit res singulas intuentibus quam unum & duo, cum causas & originem uniuersorum scrutari uolumus. Nam primo aspectu cernitur oculis id quod est idem ipsum, & non est alterum. Ex quo ante omnia mente concipimus quod idem & alterum sunt unum & duo, Alcmaeon autem Crotoniatis qui Pythagorae uixit aetate, duo appellauit multa, quae dixit esse contrarietates tanquam licet forte Empedoclis, uaga tamen posuit illa et sine fine diuersa ut album & nigrum dulce & amarum bonum & malum, paruum & magnum. Aristotele in primo post naturalia teste. Pythagorici autem diuersa illa rerum inter se ultro citroque contrariarum, quas Alcmaeonii contrarietates appellarunt propter arithmetice artis amorem in numerum coartarunt denarium, celeberrimum illum & omnia continentem, ut finitum & infinitum, impar & par, unum & multa, dextrum & sinistrum, masculinum & foemininum, quiescens & motum, rectum et curuum, lucem & tenebras, bonum & malum, quadrum & oblongum. At haec cita sunt utralibet, quod duo sunt, ideo diuersa sunt quam duo sunt. Nam si unum essent, contraria non essent. In decem uero uniuersa redegerunt, quod iste numerus omnium est perfectissimus, quo cunctae nationes & omnes populi propter Thra-

eas cum græci tum barbari singulas res numerant non sistentes citra, nec
 progrediētes ultra, tanq̄ naturalibus calculis decē digitorū. Sane illius pfe
 ctionē ostendit iste ornatissimus mundus quē cernimus decē tm̄ sphaeris
 iuxta Pythagoreos moueri, tanto etiā reliqs est pfectior q̄to plura nume
 randi genera continet, par, impar, quadratū, cubum, longum, planū, pri
 mum incompositū, & primū compositū, q̄ nihil absolutius q̄ in decē pro
 portionibus quatuor cubici numeri consumant̄ q̄bus dicunt Pythagorici
 uniuersa cōstare. Archytas q̄q; nobilis Pythagoreus ille Tarantinus oē
 q̄d est, denario numero cōplectū, quē stagirita imitatus Aristoteles peri
 pateticorū gymnasiarcha, decē genera entis noīat decē categorias q̄ noīe
 sibi uolumen inscribere placuit ostēdenti philosophice, ut Eustathius uo
 luit decem *περάματα*. i. entia realia, ut Alexander Aphrodisieus decē *φωνα*
 .i. uoces, ut Porphyrius decē *νοήματα*. i. intellectus siue cōceptus. Vel ut Iam
 blichus forte rectius decē uoces simplices, non ut uoces, sed ut significātes
 res ipsas simplices medio decē cōceptuū simpliciū. Assentiunt̄ huic Alexā
 der ægeus, Ammonius Hermiæ, & Simplicius, insignes sapientiæ amato
 res q̄ etiā gnauiter arbitrati sunt in istis decē generalissimis entib⁹ duo q̄dā
 p̄cipua repiri posse in q̄ diuidant̄, tãetsi ab una essentia ortis, ueluti substā
 tiam & accidēs, siue corporeū & incorporeū, seu materiale & immateria
 le, aut simplex & compositū. Ita nanc; duo amat denarius ut ab uno pro
 gressus nascat̄ p̄ duo, & per duo redeat in unū, Primus em̄ incompositus
 ternarius est ex uno & duobus nō q̄dē cōpositus sed cōstans, q̄a unū non
 hēt positionē secūdū Iamblichū, nō facit ergo cōpositionē, q̄n uerborū seq
 uolum⁹ p̄prietatem. *οὔτε γὰρ ἡ μονὰς μένος ἐπὶ μονὰς θείων προσλαμβάνει οὔτε ἡ σιγὴ*
μένος ἐπὶ σιγῇ τὴν θείαν ἀποβάλλει. ut inqt Simplicius in cōmētariis sup̄ p̄dicamētū
 q̄ti. i. Nec; em̄ unitas manēs adhuc unitas positionē assumit nec; p̄ct⁹, ma
 nēs p̄ct⁹ positionē abiicit. Ex q̄ differētiā cognoscere possum⁹ q̄ distat uni
 tas a p̄cto. Cūq; nihil sit añ unū, recte dicim⁹ unū esse primū. Binari⁹ aut̄
 nō est cōposit⁹ ex numeris, eo q̄ ex sola unitate una & una coordinet̄, &
 ideo prim⁹ numer⁹ est, q̄a prima multitudo est, a nulloq; pōt numero me
 tiri, p̄terq̄ a sola unitate oīm numerorū mēfura cōi, semel em̄ duo, nihil ali
 ud q̄ duo est, q̄obrē ea mltitudo q̄ appellat̄ ternari⁹, uerissime ab arithme
 ticis numer⁹ prim⁹ icōposit⁹ nūcupat̄, binari⁹ em̄ hūc p̄cedēs nō est icōpo
 sit⁹ numer⁹, sed magis p̄prie nō cōposit⁹. Cupiēs itaq; ternari⁹ nō esse oci
 os⁹, q̄n poti⁹ bonitatē suā i oēs creaturas absq; iuidia mltiplicari, de uirtute
 p̄grediēdo ad opationē, illud fœcūdū q̄d est in eo multū multitudis, pdu
 ctū tāq; numeri de nūo, et illud eēntiale q̄d est i eo unū oīs p̄ductiōis fōs
 et origo simul & oīs p̄cessiōis initiū, & oīs substātiæ imutabilis p̄manētia
 p̄petua mēte intuet̄ ac respicit, & ita sese in se ip̄m retorquet, p̄ modū uni
 tatis & diuitatis semetipsū multiplicās atq; dicēs, semel bis duo sūt quatuor

Ecce tetractys illa quaternitudo de qua mihi tecū ante sermo fuit, hæc est oīm q̄ creata sunt Idea, qm̄, ut aiūt arithmetici, quaternario oīs progressio pficiūt. Vnde orit̄ decas illa quā appellam⁹ decē oīm rerū ḡna ḡnalissima. Nā unū duo tria quatuor de oipotēte potētia ad energiæ actum exeūtia producūt decē, q̄rū dimidiū est q̄ncq̄, pone igitur in mediū q̄ncq̄ tanq̄ aliquem signiferū in medio exercitus & in eius latere dextro numerū proxime superiorem q̄ est sex, & in latere sinistro numerū, pxime inferiorē q̄ est quatuor, hæc duo iuncta etiā constituunt decē, pone iterum in latere eius dextro numerum proxime superiorem q̄ est septem, & in latere sinistro numerum proxime inferiorē q̄ est tria, hæc duo iuncta similiter constituūt decem, pone rursus in latere dextro numerum proxime superiorem qui est octo, & in latere sinistro numerum proxime inferiorē qui est duo, hæc duo iuncta constituunt q̄q̄ decem. Pone demum in latere dextro reliqua nouem, & in latere sinistro unum. Iamq̄ reduc illa nouem ad unū & resurgunt decem, q̄ rursus ad uiginti relata incipiunt denuo esse unitas, & deinceps ad oēs numeros Cardinales usq̄ ad cētum, sicut em̄ bis unū faciūt duo, & ter unum tria, & quater unum quatuor & similiter ultra, ita bis decem faciūt uiginti, & ter decem triginta & quater decem quadraginta, & similiter ultra, non aliter de centum, non secus de mille, ac ultra. Hæc q̄dē ratio erit cur decem per iota quæ uirgula est erecta græce scribimus, aut per solum punctum hebraice notamus, quæ tñ signa tam barbaris q̄ latinis alioqui simplicem repræsentant unitatem, quippe a qua numerus denarius oritur, & in quam desinit, cuius Pythagoricū extat symbolum uide licet unum duo, quæ Zaratas Pythagoræ p̄ceptor per noīa propagatiōis pronunciare consueuit unū appellando patrē, & duo matrem, testimonio Plutarchi Cheronensis in Timæi Psychogonia. Nā ut ante accepisti unū & duo cum essentia diuina producunt quaternitudinē illam Tetractyn Ideam oīm rerum denario numero cōsummatarū. Eam Pythagoras affirmat esse *πυγάν ἀενάου φύσεως*. i. Fontem perpetuæ naturæ, q̄ nihil aliud est q̄ cognitio rerum in mente diuina rationabiliter operāte. Mentem uero ipsam dei Pythagoras numerū allegorice nuncupauit, cum diceret numerum esse uniuersorū principiū. Ita em̄ Plutarchus in libro de placitis philosophorum quarto scribit. *τὸν δ' ἀειθμὸν πυθαγόρας ἀντὶ τῆς νεῦ προσλαμβάνει*. i. Numerum aut̄ Pythagoras pro mente accipit. Signum plane haud iniquum, q̄a in incorporeis nihil diuinius mente, in se patis nihil simplicius numero. Nec p̄terea cogitari aliqd potest menti similis, & ab hoc p̄petuæ naturæ fonte per riuos & cannales defluit numerus Pythagoricus unum & duo, id q̄d ab æterno in ipso fonte immēsi Oceani, fuit, erit, imo semp̄ est, ubertim scatēs, q̄ hoīes prisco seculo noīarūt Zena ipsum illud unum (ut Aristoteles uoluit hoc Homeri citās. *ἕσ' κοίρανος ἔστω*. i. un⁹ princeps sit)

DE ARTE CABALISTICA

dicentes Zena pro Zeua uidelicet a uiuendo, quem Romani Iouē quasi Zeua nuncuparunt, & Cornutus in libro de græca theologia illum asserit totius mundi esse aīam. Duo autē, noīata est Hera, illius Zenos hoc est Iouis & soror & coniunx, de quo sic Homerus in decimoquarto Iliados. *Ἥρα δ' εἰσείδε χρυσοθρεμὸς ὀφθαλμοῖσιν αὐτῆκασίγνηρον καὶ δαίρα Ζήνα δ' ἔπ' ἀκροτάτης κορυφῆς πολυπίδακος ἰδὼς ἕμνον .i.* Hera hoc est Iuno aspiciēbat aurithrona oculis eundem fratrem & Leuirum Zena, hoc est Iouē in summo cacumine plurifontanæ Idæ sedentem. Quo facilius sensa possumus sapientissimorum poetarum de origine rerū cognoscere, q̄ in multifontana Ida q̄ mons sic a prospectu nominatur, ἀπὸ τῆς ἰδέειν a præcognitione *ἐκ τοῦ ἰδῶ τοῦ γινώσκω* Iupiter & Iuno resident, tanq̄ unum & duo in quaterniōis Idea illa riuosa, Vnde fluūt oīm rerum principia quæ philosophi ætate posteriori formā & materiam noīarūt. Idemq̄ apud nos est forma & materia prima quod apud uetustissimos philosophos unum & duo, apud idoneos illustresq̄ poetas Iouis & Iuno, q̄ coeunt in Gargari montis Ida & conueniunt in diuine mentis Idea, binis ambo bigis & quatuor ambo equis ducunt, sed descendendo Iupiter in olympo manet, Iuno ad inferiora tendit Homero teste sic dicens. *ἔμι δ' ὀφόμενῃ πολυφόρου πείρατα γαίης. νῦν δὲ σὺ εἵνεκα δαῦρο κατ' οὐλύμπου τό δ' ἰκάνω .i.* Vado uisura pabulosæ extrema terræ, nunc autē tui causa huc p̄ olympi istud uenio, Neuter tñ alterum oīno deserit. Hoc igitur modo exit a mente diuina uniuersi exordium. Respiciens em̄ Tetractys ad sui essentiam q̄ est prima unitas, oīm productrix, & simul originē suam a primo producto reminiscēs qm̄ binarius est, sic ait semel unum bis duo, mox constat quaternarius habens in cacumine uerticis sui summam unitatem, fitq̄ subito pyramis, cuius basis est quaternarius planus apud arithmeticos superficies significans. Sup̄ quam diuinæ unitatis iam memoratæ lux radians formam & speciē facit ignis incorporei. Propter Iunonis hoc est materiæ discessum ad inferiora, unde confestim oriē natura luminis essentialis, non ustiui, sed illuminantis. Et hæc est creatio mundi mediū, quem Simon Iudæus appellauit sup̄mum, q̄a deitatis mūdus compactionē non patitur, ideoq̄ se iudice supersup̄mus & incomparabilis ille noīatur. Recte uero mediū hic dicitur olympus, quia totus lucidus & separatarū formarum plenissimus est *ἢν ἀθανάτων ἔδος ἔστι*. Iliados octauo .i. ubi immortalium area superficies siue pauimētū extat, cognoīatur em̄ habitaculum deorum, seu ut rectius Maro in æneidos decimo Deum domus alta, cuius quædam culmen est unitas, parietes trinitas & superficies quaternitas. Idq̄ clarius cernit cum iam numerus a diuinitate sua emanādo paululū declinauerit & diuerterit ad creaturarū figuram, tunc etem̄ ponamus simul & pro Tetracty tetragonū, & in quolibet eius angulo punctū instar unitatū, & pro unitate fastigii q̄ nunc cœpit habere positionem eleuemus q̄tum fieri pōt summum

DE ARTE CABALISTICA

uniuersales q̄ i diuiduas. Continet em̄ oēs Ideas Ideatas generum & specie-
rum ceu exempla ipsa contractioribus exemplariis imitanda, q̄rum exem-
plar signatorium consistit in mente diuina. Sic enim nominari uolum⁹ q̄d
est in mundo deitatis exemplar absolutum. In mūdo intelligibili exēplum
abstractum, & in mundo sensibili non exemplum sed exemplariū illud cō-
tractum, quō sigillum, figura, & cera sigillata. Huc accedit secundo chorus
altera proprietates ἀπὸ τῆς χαρᾶς, i. a gaudio beatorum spirituum infinito & uo-
luptate immutabili deorū dicitur, quernæ illius habitaculi & ciues olym-
pionicæ myrtea corona ouantes ambrosia & nectare diuini conuiuii ppe-
tuo fruunt, ridentes risum inextinguibilem. De q̄ sapientissimus poetarū
Homerus ἀσβέστος ἀρέωρτο γέλωσ μακάρεσσι θεοῖσιν, i. Inextinguibilis certe exci-
tabatur risus beatis diis, q̄d omnino letitiā illorū sempiternā ostendit, quā
iugi concentu citharis & cæteris musarum instrumētis, tripudio, choreis,
symposiis, quietis cubilibus, & interdū dulci somno, p̄clarus ibidem Me-
lesigenes eleganter in Iliados primo libro expressit. Quid ni Marrane?
Quenā pōt maior cogitari uoluptas q̄ deū uolentē & post eum rerū oīm
Ideas atq; formas aspicere purius & transparentius q̄ secundarū creatur-
rarum ulla, deinde uisiones q̄q; suas inferioribus p̄dere, q̄d omne deorū
est propriū atq; suum. Ideoq; dei q̄q; uocantur latine, qui & græce thei
ἀπὸ τῆς θεᾶς, i. a speculatione ac uisione, unde θεᾶσθαι significat aspicere uide-
re, noīantur & q̄q; angeli dū uisa cæteris enunciant, ut Orpheus Mer-
curiū inuocans ait. κλῦθι μου ἑρμεία θεὸς ἀγγελε μοιάδος ἡέ. ἑρμηνεύ πένταρ, i. Au-
dime Mercuri louis angele Meadis fili, explanator oīm. Nā ἀγγέλλειν nun-
ciare ac explanare dicimus. Crebro aut̄ alterū pro altero usurpam⁹, nō cō-
syderatis officiis, ita ut promiscue diis et angelis in cōi sermōe utamur. Cū
em̄ Porphyrius in Isagogis scripssisset q; & nos simus rationales & angeli
Boethius latine uertens, sumus inquit & nos rationales & dii, hoc modo
reperit̄ in libris aliorum q̄ plurimis. Quare nemo putet cum deos noīam⁹
iplos æquari summo & ineffabili deo q̄ nomen non habet, sup̄mā nanq; ma-
iestatem eo appellamus deum, q; entia cūcta infinite penetrat & singu-
la percurrit ἀπὸ τῆς θεᾶς, i. currere. Vnicuiq; nēpe rei multo iterior est de⁹ &
magis intimus q̄ ipsa sibi metipsi, ut qui cum nullibi est ubiq; sit. At nō sic
deos appellamus, q; terminatam sibi tm̄ exequunt̄ prouinciā, & ad destina-
tum mittunt̄ opus. Dæmones aut̄ q̄tumcunq; boni, tm̄ a Pythagora secta-
toribusq; suis in hunc medii mundi chorum non admittunt̄. Sic enim Plo-
tinus q; testantibus Porphyrio & Longino, mysteria Pythagoreorū p̄fe-
ctissime sectari uisus est, in libro de amore Deorum, inqt, genus esse passi-
onis expers dicimus & putamus. Dæmonibus aut̄ passiones adiungimus
dicentes etiam sempiternos esse, sequenti post deos gradu. Præstat sane,
nullum in mundo intelligibili dæmonē appellare, quin etiam si ibi ponat̄
ipse dæ

ipse dæmon, esse deum existimare. Hactenus ita Plotinus certe in omni doctrina sua breuis, at animo attento ponderandus, præsertim hoc in loco tam difficili quo poetarum ueterum arcana de diis loquentium poterunt absque molestia & sine plurimorum exacerbatione legi. Tertia intelligibilis mundi proprietates ab eodem Pythagora demonstrata est cum ipse dixit. Si recta ratione uixeris, male acta dolendo, & bene acta gaudendo, deosque oraueris ut opus tuum proficiant, tum exuto corpe profectus in ætherem, eris immortalis deus. Ordo nobis hic considerandus est, quem in consequenda hominis beatitudine Pythagoras obseruat. Istud nanque medium mundi cælum incorporeum ac iste beatorum inuisibilis olympus nihil impurum admittit, fugienda ergo uitia sunt, & amplexandæ uirtutes. Deinde salus hominum, misericordia dei est, quare diuinitas colenda, & superi sunt exorandi, ut opus nostrum proficiant, tum demum nihil istius materie, nihil corporis, nihil permixti recipit, ante igitur moriendum est & sancte corpus exuendum quod in deos referaris, Hic est ordo seculi seculorum ut uita functionis hominibus puris & electis, deorum in digenarum super cœlestis quæque aula concedatur, & communis sit pariter humanæ naturæ cum sacrosanctis angelicis spiritibus perpetuæ uitæ conuersatio in inuisibili & tantum omniformi super cœlesti cælo & orbe regeto extra sensibile mundum, ubi uerum est olympus non imaginarius neque poeticus, non quod uolueratur, qui rotetur nunquam uel quiescat. Tum Marranus, quod proxime, inquit, sanctis nostrorum temporum accedit unus maxime omnium Pythagoras. In lege nanque christianorum similiter legitur quod homines mortui de numero resurgentium sunt sicut angeli dei in cœlis ubi tabernaculum dei cum hominibus. Nō intrabit aliquid conuictum aut abominationem faciens & mendacium. Erit istic uox citharæ citharistarum citharis suis, cantusque nouus, & mortui qui sunt scripti in libro uitæ uident cælum nouum & terram nouam. Prius enim cælum ac prior terra eis abierunt. Ibi etiam ciuitas beatorum habens claritatem dei, & illius muri ex iaspide constructi, fundamentaque eius omni lapide precioso ornata. Et dominus omnipotens templum istius ciuitatis est, & de sede eius producit fluuius aquæ uitæ ceu splendidus cristallus. Ciuitatis uero eius fundamentum & superficies est tetragonus, uerba enim Apocalypsis unde illa sumuntur sunt hæc. *καὶ ἡ πόλις τετραγώνος κείται*. i. & ciuitas tetragonus iacet, quod explanauit Hippolytus papa sic esse *ἡ πόλις ἐστὶν ἑσθράκιον καὶ πένταγων*. i. propter solidum & firmum. Id tu mihi reducere uideris ad Pythagoræ tui numerum, & figuram pyramidis, a tetragona basi erectam, quam mathematici solent inter solida reputare, plane quæ uirum iure optimo non modo tuum sed uerum nostrum Pythagoram appellarem, & appellabo quidem nostrum, dum uiuam, quod ipse solus ex omni ueterum philosophorum turba magis apte magis concinne proprieque nostra sapuit, neque ualde & a Persis quæque & a Palestinis ac nostra ætate Arabibus in doctrinæ suæ fundamento distat, idem ipse

Italicae philosophiae autor. Sic enim in lege Mahometh Azoara prima legi-
 mus deum paradiso bonos inducturum, ubi dulcissimas aquas, pomaeque mul-
 timoda fructus varios & decentissimas ac mundissimas mulieres, omnesque
 bonum in aethernum possidebunt. Et in Azoara quinquagesima prima. Cre-
 dentes autem (inquit) & beneficientes pulcherrima loca paradisi possessuri,
 omne suum uelle perficiet, hocque lucrum est maximum, huiusmodi quidem pol-
 licitum illis summam laetitiam denunciat. Deinde in doctrina Mahometh ita scri-
 bitur. Si ullum oblectamenti genus istuc deesset, beatitudo minime plena
 esset. Frustra ergo deliciae adessent si uoluptas deesset. Et paulo superius.
 Incolis quidem eius (ait) quicquid desiderari potest statim aderit, quod & perfecti
 erunt omnes in statura quidem Adae, in forma uero Iesu Christi, nunquam in cremen-
 tum aut detrimentum aliquid patientes. Et in Alkoran capite lxxiii. Illic quidem
 credentes accubabunt tapetis sericis stramentisque purpureis, omnibusque sibi
 dilectis perpetuo potientur, ducetque puellas formosissimas, ut sunt hyacinthae
 & margaritae, ab hominibus atque diabolis nunquam deuirginatas nec menstrua-
 tas. Erunt & illic arbores colore inter uiridem croceumque nitentes, fontesque
 fortiter emanantes & palmae pomaeque punica. Nonne hic sentis Philolae
 quod pars maxima horum symbolica est & instar Pythagoricorum allegorice
 narratur quae audisti ferme omnia, id quod palam fatetur Mahometh in libro de do-
 ctrina cum ait. Seculum aliud post mundum istum, cuius nulla similitudo ex-
 poni potest, nec enim coloni eius mortales, nec dies eius sub numero. Quo-
 se ipsum declarat, quae scripserit de diuinis allegorice scripsisse, non autem omnia
 plane ac aperte, quoniam numerauit dies beatitudinis, dies mille annorum & an-
 nos quadraginta millia annorum. Et paradysum habere docuit pauimentum
 aureum smaragdum & hyacinthis crebro interpositis distinctum, omni fru-
 ctifera consitum arbore, decurrentibus per amena arua fluentis, quorum alia
 quidem lac, alia mel album, alia uinum purissimum fundunt. Haec in libro de do-
 ctrina Mahometh, ubi per sensibilem paradysum designat illum quem ratio non
 capit intelligibilis mundi hortum. Duos enim paradisos Mahometh in Alko-
 ran nobis proposuit cum in Azoara sexagesima quarta sic ait. Qui time-
 rit coram deo stans, duos paradisos rerum multiplicium omnimodique boni
 fecundos, hereditatem accipiet. Ita duas quoque ostendit ciuitates Ierusalem
 cum in libro de doctrina quaerit Abdias. Quare Ierusalem dicatur domus
 benedicta. Respondit Mahometh quia in directo caelestis Ierusalem sita sit
 Haec ad nostri Simonis Cabalistica quae audiuius haud parum alludunt de
 duobus scilicet paradisis altero caelesti & altero terrestri geminos mun-
 dos significantibus uisibilem & inuisibilem, illum nobis presentem, hunc no-
 bis futurum, eum quidem de quo satis multa paucis exposuisti, quare oro Phi-
 lolae ut de nostro quem incolimus reliqua prosequaris. Faciam sedulo
 Philolae ait, si prius te comonuerit ne cum rudibus philosophastris erres
 qui ea

qui ea tñ sapiunt quæ oculis cernūt, ut de Antisthene scripsit Ammonius Hermiæ cum dixisset, hoīem qdem uideo, humanitatē aut non uideo. Vnde putabat humanitatem nihil rerum esse nisi cogitationis figmentum. ταῦτα ἐκείνος ἔλεγε, τῆ ἀδύνατι μόνη ζῶν. καὶ μὴ διὰ λόγον εἰς μεζονα εὐρεσιμῶν ἑαυτὸν ἀνεγκέιν. Id est. Hæc ille dixit sensualitate sola uiuens & non potens ratione ad maiorem inuentionē se ipsum extollere. Ita Hermiades in Isagogis. Haud aliter tam sunt qdam obtuso ingenio, q acutius cotemplari ne queant, nisi quantū pupilla comprehendat, aut manus palpent, & q̄cunq; de uita cœlesti, de diis superis, aīabus in cœlo aut de cœlitibus audiunt, ea mox ad cœlum uisibile stellarūq; sphaeras, firmamentū mobile, & q̄s sensu percipimus orbis referunt, ac si in tanta turbine motuū, & irrequieto mutationum tumultu, uita beata consistere posset, sequentes uero spiritalē sensum & subtilem mentis illuminationē, ipsi qdem intelligunt maiorem esse ueritatē in iis quæ non uident q̄ in iis q̄ uidentur. Ad hoc Pythagoreorum propensa est uoluntas ut credant hunc mundū & q̄cunq; in eo locatur adumbratam esse imaginē eius q̄ extra cœlum situeri mundi, comprehendentis solum intelligentias formas & animas a corpibus substantia uirtute & opatione separatas. Vnde animas hoīm ab omī sordē turpi defectas abiecta corporali mole firmiter tenent & nullatenus dubitant extra hoc uisibile cœlū omne ac ultra qualēcunq; incōmoditatis aleam in æthernitatis olympo habitare, omni libertate donatas & nulli necessitati obstrictas. Sic em̄ Plotinus ille insignis Pythagorista in libro de proprio cuiusq; dæmone quarto Animas (inquit) extra sensibilem mundū profectas existimandum est naturā dæmonicam transcendisse, omneq; gnationis fatum, oēmque huius mundi necessitatē q̄ diu in mundo intelligibili habitant, huc usq; Plotinus. Quotiens igit̄ de ueris diis, intelligētis separatis, formis purioribus, spiritibus diuinis, superis, angelis & beatorum aīabus mentio fit, semp̄ recordare ac animo tecum uersa mundum illū sup̄mum, intelligibilem, immaterialē, simplicem, abstractū, cœlum incorporeum, olympum inuisibilem, paradīsum mentalem, supernaturalem æthera, nec sensu nec ratione pceptibilem. Eo nunc dimisso ad nostrū descendamus corporeū & sensibilem mundum cuius exemplar est in mundo incompabili deitatis & exemplū in mundo intelligibili formalitatis, & exemplariū *αὐτὸ πᾶσι* in se ipso. Vtq; unū origo est mentalis mundi, sic duo nobis exordiū erit mundi corpalis, q̄ non esset corpalis, nisi quatuor istis constaret, puncto, linea, superficie, crassitudine, ad exemplū cubicæ figuræ quam constituunt unum duo tria quatuor, Vnū em̄ positione fixum creat punctū. Linea de uno puncto ad alterum protracta ē duobus fit. Sup̄ficies ex tribus oritur lineis. Crassitudo quattuor nascit̄, añ, retro, sursum, deorsum. Ideoq; sicut binarius per se multiplicatus numerando bis duo quaternionē producit. Ita binarius semetipsum in seipsum replicans atq; retorquens dicēdo, bis

X

duo bis, primum cubum facit. Ergo post quaternarium quæ tetragonica est pyramis, quippe principium intelligibilis mundi, accedit sex laterum octonarium cubus, quem mundo sensibili architectum præficimus. Nam inter rerum principia, non habetur septenarium ulla memoria, quæ uirgo est nihil paries, iccirco Pallas nominatur. Ad cubum ergo primum diuertimur, sane fecundum numerum, multitudinis uarietatisque principem, ut quæ per duo sit & per quatuor constitutus. Vnde sicut Pythagore præceptor Zaratas duo nominauit matrem, ita nos cubum inde progredientem appellamus materiam, omnium rerum naturalium fundum, & fundamentum sedemque substantialium formarum. De quo Timæus Locresis ille Pythagoreus in libro de aëre mundi scribit. *ἐκ δὲ τοῦ τετραγώνου γενᾶσθαι τὸν κύβον ἐφ' αὐτότερον καὶ σταθεῖον πάντα σόμματα. ἔστι μὲν τετραπῆς, ἅκτῳ δὲ γωνίας ἔχει.* i. Ex tetragono nasci cubum solidissimum & stabile omnino corpus. sex quædem latera, octo autem angulos habens. Huic fundo si qua forma demersa innitatur, huic solido receptaculo si fuerit illapsa & in hanc sedem materialem reposita, non uage nec comuniter recipitur, sed stabiliter & singulariter fit indiuidua & incomunicabilis, tanquam ascripticia glebæ, tempori & loco subiecta, & quasi de libertate in seruitutem materię proscripta. Igitur gemina profluere ab uno fonte rerum ipsalium principia cernimus pyramidem & cubum. i. formam & materiam quæ ex eodem tetragono deprehenduntur produsse, cuius Idea, ut ante ostendimus, est Tetractys. Pythagoræ diuinum exemplar. Symbola igitur primordialis quæto potui breuiter explanari, quæ reuera nihil designant aliud quam materiam & formam. Cuius oportet tertium aliquid ponere quod uniantur, nec enim sponte confluunt nec contingit fortuitus quarumlibet formarum concursus in materiam, neque unius rei materia contingenter formam alterius recipit, non enim ex corpore humano mox atque decesserit anima generatur æs aut ferrum, nec ex lapide fit lana, cum itaque oporteat ponere tertium aliquid quo uniantur, erit, ut opinor, necesse principium aliud quam priuationem Aristotelicam adducere quo moueatur materia ad formam desiderium, ita ut cessante hac & hac forma, introducat uicissim ista quædam & ista. Nam priuatio & potentia nihil substantiue agunt cum sint nullius actiuitatis realis ob idque minimæ entitatis, quæto magis certam formam alicui materię nequaquam iungere aut unire possunt. Vnde inuenti sunt quæ dicerent loco priuationis motum esse tertium principium, quæ cum sit accidens quod erit principium substantiæ: aut quæ eius motus erit motor. Quare sapientius contemplati Athenienses ambo, Socrates Sophronisci, & Plato Aristonis, pro motu seu priuatione agillimum actiuorum posuerunt deum dicentes, tria esse rerum principia. deum, Ideam & materiam, quod ante Pythagoras occulte symbolis lauit arcanis his notis asserendo principia uniuersorum esse. Infinitum, unum & duo. Infinitudinis deum, unitatis formam, alteritatis materiam designans autores. Infinitum in mundo supersupremo & incomparabili, unum seu identitatem in mundo intellectuali, duo seu alteritatem in mundo

DE ARTE CABALISTICA

Y cum plebe philosophorum ambulamus, & uulgariã terimus uiam quãdo
in hæc physica lapsi sumus, quare cum multi multa de natura scripsere mi
nus uirium nobis adhibendũ est ut quid de rebus naturalibus senserit Py
thagoras ostendamus, a nobilioribus & diuiniõibus sumentes initiũ. Na
turales sunt dii, supernaturales uero dii deorum, illos mũdus inferior alit,
hos mundus superior fouet, unde & superi dicũtur, de quibus ante haud
parum multa disseruim⁹. Dii deorum simplicissimi & purissimi quia nusq̃
sunt ideo supercelestes sunt, quia ubiq̃ sunt, ideo nobiscum sunt, istic in
digenæ, hic aduenæ. Nunq̃ enim in nostro mũdo sunt nisi missi, quare an
gelorum nomine gaudent cum ad hæc ima deurgunt, qm̃ regis regum
nuncii sunt, habitu tñ & facie nobis apparent quali uolunt iuxta liberta
tem arbitrii semp̃ beneficiorum erga nos amantissimi. Sed inferiores dii
ad supercelestia nuncq̃ migrant, ad nos uero & ad nostra qñq̃ legationẽ
assumunt, unde & pari modo est qñ angeli nominant. Deus autem Opt
Max. tam infima q̃ suprema & mediã singula penitissime inhabitat, ita ut
nihil sit entium sine deo. Præterea dii orbis nostri præstantiores sunt. In
feriores aut in corpore humano animæ, quanq̃ illi apud corpora, hęc cor
poribus. In medio aut horum sua loca tenent dæmones & heroes. Dæmo
nes prope deos heroes prope animas. Quorum Pythagoras in aureis car
minibus meminĩt, & singulis quibusq̃ suum tribuit cultum. Nec illis tamẽ
aras sanguine foedari nec animalia immolari permisit, nisi publicę utilita
tis causa, magis aut thure atq̃ hymnis quotidiana & priuata sacrificia fie
ri uoluit. Vnde illud extat, Thure deum placa, uitulum sine crescat aratro.
Cunque homo sit quedam mundi huius effigies unde Microcosmus hoc
est paruus mundus nuncupatur, in multis paria recepit mundana nomina
μεταφορικῶς & more tranlaticio. Mens enim in homine deus appellatur in
star mentis summæ ac primæ, aut per homonymian, aut per participatio
nem. Et anima rationalis quæ per mentem ad uirtutes & optima quæque
uoluntatem inclinat, dicitur dæmon bonus siue genius, quæ uero per fan
tasiã & prauas affectiones uoluntatem ad uitia & pessima quæque tra
hit, nominatur dæmon malus. Quamobrem Pythagoras deum orat ut ho
mines a malo liberet, & omnibus ostendat quo dæmone utantur. Exuto
demum corpore si foedata uitiis manserit, fiet dæmon malus, & uita eius
δυσδαίμωνία. Id est infelicitas uocatur. Sin uero abiecerit uitia nihilõque mi
nus impressus ei duret sollicitudinis character, nec penitus omnem erga
humanos & mortales etiam quantumuis uirtutis mores affectionem re
liquerit, aliquanto erit tempore bonus dæmon, & in huius mundi amce
nitate foeliciter fortunatęque deget singulari semper cum lætitia, tan
quam quæ bene gesserit adhuc memori secum mente uolutans ad ea
dem recte gerenda nondum extinctam retineat uoluntatem, cuius uita

3

græcis *ἁδαιουσία*, id est, *foelicitas* dicitur. Vnde illud Virgilii Maronis ortum est. *Quæ gratia curruum armorumq; fuit uiuis, quæ cura nitentis pascere equos, eadem sequitur tellure repostos.* Illam animam priscos lemurem nuncupasse accepi, cuius generis si quis sit qui beneuolentia erga nos ita ducatur, ut nostri & nostrorum curam sortitus, pacato & quieto numine domū possideat, *lar dicitur familiaris.* Sin autem propter aduersa uitæ merita nullis bonis sedibus, interuagatione ceu quædam exilio punit, *terriculamentum bonis hoibus inane, at noxium malis, larua noitur.* Cū uero incertum est qua sortitione fruatur, lar ne sit an larua, nomine *Manē* deum nūcupant, cui honoris gratia dei uocabulum addidere, quoniam eos pronunciant etiam deos qui iuste ac prudēter uitæ curriculo gubernato mortem sanctam obierunt. Cæterum promiscue deos, angelos & dæmonas etiam eos noiamus ingenuos spiritus, quos singulis quibusque hoibus custodes addicti, minime conspicui, semper adsint non modo actorū testes, uerū etiā cogitatorū, quos quoque post mortem sequantur usque ad summi dæmonis potestatem iudicium atque tribunal. Omnia hæc ad nos ex Pythagora fluxerunt, quæ ipse partim ab ægyptiis, partim ab Hebræis atque Chaldæis, & apud Persarum sapientissimos Magos didicit, posterisque tradidit, quorum meminere præstantissimi autores. *Mercurius Termaximus ægyptiorum illustris legislator & contemplantissimus scriptor in sermone perfecto ad Asclepium.* *Timeus Locrus in libro de aia mundi, Hesiodus in operibus & diebus.* *Plato per Diotimam in conuuiuiō.* *Per Socratem in Phædro, Itidemque in Philebo.* *Per Atheniensem hospitem in legibus, & Epinomi, aliisque librorum suorum locis.* *Porphyrus de abstinentia animatorum.* *Iamblichus de mysteriis.* *Proclus in Alcibiadem.* *Plotinus in libro de amore & in libro de proprio cuiusque dæmone.* *Maximus Tyrius in binis disputationibus de dæmonio Socratis, multique græcorum alii, quos et latinis Cicero in uoluminibus de natura deorum, de diuinatione, & in sexto de reipublica.* *Et ille quoque Madaurensis Apuleius in libro de deo Socratis, & reliqui post illos imitati sunt.* Nec desunt experipateticis quos de motoribus orbium syderum atque stellarum, & præsidibus elementorum tractauere, siue corporibus illis assistant, seu illorum cuique pro cuiusque anima insint, mitto dicere. Iam solum quæ restant de mundo sensibili paucis enumerabimus. *Mundū igitur hunc qui est æternitatis imitator dixit Pythagoras, continentiam esse omnium totorum secundum ordinationem quæ sit in eo, qui tamen si est corporeus tamen incorporea habuerit prima principia, cui stoici non sunt in hoc assensi, putauerunt enim ea fuisse corporea quia spiritualia.* Eundem ipse & genitum & corruptibilem asseruit sed prouidentia & indulgentia dei nunquam corrumpendum. *Dixit quoque corpora elementorum esse rotunda, propter ignem quos conifigurat præferat, Colorem esse corporis apparerem.* *Tempus, circulum, mundi extimū,*

opinio de mundo

DE ARTE CABALISTICA

motum, differentiã quãdam seu alteritatem in materia, generationi & corruptioni passibilem materiam subiici. Necessitatem incumbere mũdo, & quãdam de necessitate fieri, quãdã ex fato, quãdã electione, quãdã a fortuna, quãdam casu, horũ causam esse humanæ rationi occultã, cui astipulatur & Anaxagoras. Mũdum itẽ cœpisse ab igne, arbitrabat ipse noster. Dexterũ eius in oriente, sinistrũ esse in occidente. Tum sequutus Thaleta cœlũ in quinque zonas diuisit, deinde in æquinoctia & solstitia utraq; bina & arcũ. Haud aliter etiã terrarũ orbẽ. Præterea oĩm primus repit obliquitatẽ zodiaci iuxta solis meatũ. Lunã uideri aiebat solũ terrestre ignitũ, in se habẽs cãpos mōtes & ualles. De aĩa hoc modo pronũciauit q̄ sit numerus se mouens quã p̄ uires ita distribuit. Vitale circa cor, rationale & mentale circa caput, Totã interire non posse, nã rationalẽ esse sempiterni dei opus, irrationalẽ uero corruptibilẽ. Eidẽ autori referenda uidet̄ diuinitio uerior ad sacrificia. Humanũ semen utilissimi sanguinis spumã esse uoluit materię corporeæ, sed incorporea uirtute p̄ditam. Ceterũ sceminã pariter semen emittere. Deinde non solũ hoĩem sed alia q̄q; animantia rōnem habere absq; tñ mente. Q̄ aut̄ magna pars horũ nō rationaliter agere uidet̄ certe corporũ dyscrasia culpa, quia debitis non sint dotata instrumentis, Ideo uerba non hñt siue cures seu fere, sed symbola & notas certas pro uerbis tenent, q̄bus signis inter se cogitatus suos exprimant. Sic igit̄ bestię loquunt̄, nō dicunt, q̄d græce significantius aiunt *καλοσι μὲν, οὐ φράζουσι δὲ* oĩm illorũ Plutarchi uolumina de placitis philosophorũ testes cito ualde bonos. De reliqs mũdi huius siue substãtiis seu accidentibus scriptores extant penẽ innumerabiles in oĩ philosophorũ secta, q̄rũ alii gñaliter sunt locuti de uniuersi natura, ut Aristoteles, Theophrast⁹, & tui Arabes. Mauriq; prope oēs, alii particulariter de singulis q̄busq; rebus, ueluti Iulius Pollux, Dioscorides, Plinius, & his similes. Capita cũctarũ tñ disciplinarũ q̄tusq; posteriorũ a Pythagora philosophiẽ thesauro tanq̄ hæres apprehendit, & eã hereditatẽ literario studio excoluit, proq; peculiari q̄sq; bonitate ingenii q̄tũ ualuit maxie adornauit & pro uirili extẽdit. Sed qd̄ cũcta uel scire uel opinari iuuat; si nō in hac nobis uita oẽm adimant mœrorẽ & cruciatũ in altera post uacuitatẽ malorũ nō addãt cumulatissimã oĩum bonorũ cõplexionẽ q̄ tã studiose didicimus. Quid iuuat deniq; q̄ bñ sciẽdo malefacim⁹, & malefaciẽdo nō oĩno metu uacare ac ita nullo animi trãq̄llo statu frui possum⁹. Quid rursus q̄ monitis p̄be obediẽtes instar iumentorũ semp̄ iussa exeqmur, alioq; oĩb⁹ i reb⁹ stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, nihil a bruto distantes. Quare opportunũ uidebat̄ Pythagoræ oẽm philosophiã ad beatitudis exoptatẽ fastigiũ & expeditã eterni gaudiĩ securitatẽ destinare, quã i cõtẽplatiõẽ sũmarũ & diuinarũ rerũ collocauit. Eũ fructũ ceu scelicis arboris idefessa philosophãdi studia nrã p̄culdubio

Tequitur ū putauit, si nos pri⁹ aīa purgata uehemēter declinem⁹ a uitiis, & colam⁹ uirtutes diligēter, q̄ plane nullius mali nobis ip̄is cōscii laeta mente hilariq; studio mathematicis speculationibus incūbamus, q̄ nobis medię obuerfant inter res naturales & diuinas, sunt em̄ a materia partim inseparatae ut naturalia, partim separatae ut diuina, circulus nanq; seu harmonia quanq; absq; materia non subsistit, tñ absq; materia esse intelligit, qn̄mo nullius materiae agitur cura cum quaelibet mathematica tractamus. Cum igitur difficile ne dicam impossibile fuerat intellectū nostrum subito a naturalibus ad supnaturalia & ab oīno materialibus ad penitus immaterialia transilire, iccirco uoluit Pythagoras discipulis suis quasdā res in mediū ponere quas & sensu aliq̄ modo possent & intellectu cōphendere, demonstrationesq; illarum ob hanc causam mathemata seu matheseis hoc est disciplinas nōiauit, quem uero de iis librum cōposuerat Eruditionum siue Institutionum inscripsit, quasi iuuenibus ac pueris aptum, propter q̄s & id nominis elegit *πυθαγορικόν*. in quo totum quicqd dici poterat de numeris, de figuris, & de harmoniis explanauit. Inde tanq; ex uno illustri fonte quatuor lympidissimi riui emanauere, quas nos quatuor liberales artium facultates appellamus, arithmetica, geometria, musica, sane astronomiam inter naturalia connumerans pro maxima parte in librū quem appellauit physicū coegit, q̄ in motu corporū consisteret. At qm̄ de illis apud q̄plurimos nostra aetate literarū peritissimos, tam lata est expeditio, ut q̄libet earum rerum singularē facultatem faciat, & quolibet facultas propriā classem ducat, unāquāq; suis p̄ceptoribus committā, & propter multā modo noctem coenaeq; nostrae apparatus p̄sentes, finē loquēdi faciam q̄ tot uerbis haecenus tolerantissimas auris tuas immodeste ausus sum obtundere. Tum Marranus. iuro superos, inq̄t, tanta me dicēdo uoluptate oppleuisti ut nulla mihi sit musa gratior, & nunc coenę oblitus oēm pene famem ad doctrinā tuę cupiditatē retuli, quanq; uideo cauponē circa magnificentia & sumptus epularū esse curiosum, tu uelim tñ contētius reliquā Pythagorae philosophiam explices eam q̄ ad uirtutes, mores & reipub. industriam p̄tineat, idq; utcunq; potes q̄breuissime, dum structores coenaturis nobis triclinium lternant, & cætera parent. Igitur audi Marrane oēm (Philola⁹ inquit) hanc partē sub noīe urbanitatis contineri Pythagoras uoluit, quo circa, unum inter reliqua uolumen composuit, q̄d *πολιτικόν* nōiauit. i. ciuile seu ut fortasse haud satis proprie uerterunt latini, de reipub. perinde atq; non solum explanet q̄ multitudinē concernant, uerū etiā singula cuiusq; sua q̄ morum sunt & uirtutis. Qui em̄ ciuitati p̄ficitur nisi dignus sit etiā qui domum suam regat & seipsum quoq; is plane inauspicato eligitur, *μέρος ἔστιν ἀρα ὡς εἰκε καὶ ἀρχὴ ἢ πρὸς τὰ ἴθνη πραγματεία τῆ πολιτικῆς*. i. Portio est igitur ut uidetur & principium circa mores tractatio, ipsius politicae, ut

DE ARTE CABALISTICA

in libro magnorū ethicorum ait Aristoteles. Quæ qdem ciuilitas ex omni uirtutū numero consistit, cuius ptes sunt uirtute p̄diti hoīes in unā consuetudinē admissi. Nam malorū conuersatio non iam ciuitas reputanda est sed cōuētacula ubi uitia sunt sicut inter bonos uirtus, ut Theognis ille Megarensis in libro ad Cyrnum. Disces recte qdem a rectis, at si sociere prauis, tū perdes teq; animumq; tuū. Omissa itaq; contēplatiua sapientia quā ad naturam retulit Pythagoras & in librum physicū reclusit de principiis & caularum modis, q̄ ex Monade īdefinita dualitas, ex illis numeri, ex numeris puncta, ex pūctis lineæ, ex lineis planæ figuræ, ex planis solidæ figuræ, ex qbus solida corpa & sensibilis ille mundi globus cum suis orbibus, mistorumq; elementis, igni, aere, aqua & terra fiant oriāturq; singula pene (ut ipse solet) p̄ allegoriam obuoluta, tum deniq; relictis pariter mathematicis q̄ per librum Pædeuticū, hoc est, de institutione, suis ostendit, recensendum arbitror strictim q̄ de moribus docuit, de qbus in politico diffusius scripsit, & in carminibus aureis instar sūmæ cōtractius, Quæ cū ætate nostra legant̄ publice, nunc sola prosequar eiuscemodi symbola sine scriptis tradita ut discipuli memoriæ uiribus freti consuescerent ad signa prolata bonis moribus uiuere professumq; philosophiæ ordinem q̄tidie inter se arcanis tesseriis affirmare. Quorū ē numero haud quā pauca illustri ERASMV S patria ROTERODAMVS professiōe Theologus, eloquētissimorū nostro seculo facile princeps & dulcis siren cum ingenti sua laude quam de politiorū literarum studiosissimis qbusq; optimo iure meretur, in libris suis uel posteritati admirandis Adagiorū luculenter expressit. In consequēdis sane uirtutibus Pythagoras haud parum consuetudini tribuebat, adeo in teneris cōsuescere multum est. Vnde mores dicti sunt ἔθνη quasi ἔθνη hoc est consuetudines, qd stagirita ille sæpe in ethicis approbat, & noster ipse, iussit optimā uitæ rōnem eligere, illā nāq; iucundam (ingr) reddet consuetudo. Vniuersam itaq; moralem philosophiam ordinabat in tris metas, principio in dei diuinorumq; cultū. Secūdo in singulorum q̄rumq; hoīm ad se ipsos respectum. Postremo erga ceteros officium, nam qd ad diuina p̄stantius attinet. In primis nihil esse gratum superis docuit qd non sit sordibus uacuū & plane purgatū, quare id adagiōis tradidit crebro habēdū in ore *μὴ σπένδειν θεῶς δὲ ἀμπέλων ἀτμῆτων* .i. non esse libandū diis de uitibus non putatis. De purissimo q̄q; ad ore stant sacrificia fieri. Vnde est suum illud. Ne sacrifices absq; farina. Sacrificium hoc Pythagoricum maxime uetustū est qd uino & pane fit. Quæ aut̄ deo dicata sunt, ultra nō debent ad humanos usus transferri, admonebat igitur sæpe dicens, A gallo candido abstineas. Perseuerandū uero esse in humilitate ueris adoratoribus hoc symbolo p̄cepit *καθῆδαι προσκνήσοντασ* .i. sedere adoraturos, nā q̄ in adoratione oporteat circūquaq; prospicere

de quo

de quo illud ortum est, Adora circūactus, prudentiam circa diuinas p̄ces indicat ne iure in nos ita retorqueri possit, nescitis q̄d petatis. Ceterū quo ad nos ipsos recte uiuendi norma consilii in hoīs decoro, q̄d extremorū est medium, inter abundantiam & defectum, utrolibet em̄ uitiosus est & mācus & cētimanus. Inde symbolū hoc Statera ne transilias, p̄cipit studiis & actis oībus moderamen adhiberi, apertius aut̄ q̄d ipse dixit. Salem apponito, id ad affectiōes n̄ras q̄ passiones appellant recte p̄tinet. Est em̄ sal nota modestiē, q̄m̄ in cibatu hoīs admittit̄ nec nīm̄ nec minimus, utrūq̄ sane respuitur & q̄d insulsum est, & q̄d falsissimū. Igitur salem ne trāsgrediaris prouerbiū q̄c̄p̄ fuit, Proinde affectiōes in nobis passionesq̄ uniuersæ quadam mouent̄ apparentia boni aut mali, bonis letamur p̄sentib̄ tristamur malis, rursum bona concupiscimus futura, mala timemus. Ergo gaudium & mœror elementa sunt passionū ex q̄bus oēs animorū nostrorum motus oriuntur, q̄rum rectitudo uirtus dicitur, obliquitas uitium. Apparent t̄n̄ sæpe nobis bona q̄ mala sunt, & econtrario q̄ bona sunt, uident̄ non bona, multum em̄, ut ait Seneca, uerū & uerisimile inter se differunt, quare cōtingit error facile in imperito uulgo cuius magna copia est. Eum Pythagoras suis discipulis auertere studuit symbolice admonens Per uia publicā ne ambules. i. ne uulgi sequaris errores. Nam q̄ usurpari etiā hoc uolebat Extra publicam uia ne uadas, iam insinuauerat loquendū esse ut mlti, potiusq̄ q̄d apud oēs cōstat, tu ne impugnes. Vnde istud est, Aduersus solem ne loquaris, ne uidelicet icidas in pericula, q̄d recte monet illud Acutum gladiū declines. Id fit si honesta uerecundia utaris in publico, cuius hæc nota est Aduersus solem ne meito. Nunc igitur sublato circa bonum & malum errore, temperandū esse statuit uoluptati & mœrori, cupiditati & timori, quare dixit, Risui æque atq̄ tristitiæ manus non dedendas. Nam gaudiis & uoluptate nos frui secundū harmoniā iussit, hoc est cum honesta quadā temperantia quam appellauit lyram. Vnde hoc symbolū *ὠδῆς ἡγεῖσθαι πρὸς λύραν*. i. cantibus utendū ad lyram, non prorsus inane mysterium fuit, quo semp̄ ante initium soporis utebant̄, ne pturbatis molestantur insomniis, q̄ dum irruissent, surgētes iussit lecti stragula excutere ac conuoluerē, hoc est insomnia glomerare in unū & reicere, ne rememorata grauarent. De mœrore sic loquebatur. Arctum annulū ne gestato, p̄ q̄d exclusit cunctū animi dolorē, nisi sup̄ admissio peccato, quapropter in suis ita cecinit carminibus. Mala q̄dem si feceris dolo. In cæteris Pythagoras Cor ne edēdū mādauit, id sic est, ne te excrucies, quin ubi efferbueris in iram Olle uestigiū in cinere confundito, q̄d designat ab ira deferuescendum & p̄teritorum malorū tollendam esse memoriā. De cupiditate hoc modo. Quæ uncis sunt unguibus ne nutrias, idq̄ cōtra manus rapaces cōstituitur, imo neq̄ de q̄tidiano uictu sis abunde sollicitus, quare ait. Chœ

DE ARTE CABALISTICA

nici ne infideas, est autē chœnix cibus diurnus, quam uocant p̄bendam, alii sportulas appellant. Pariter uero ne ullum auariciæ in animo tuo reconditæ argumentum ostentes, ita commonuit. Quæ deciderint (ingens) ne tollito, per quod uetuit etiam suarū quæcūq; rerum non decere ardentio rem esse amatorem. De formidine ita. Ne reflectas ubi ad terminos pueneris, quod symbolo non tamen trepidare mortē prohibet, uerum etiā quicquid in fati est quumcūq; terreat. Hi nanq; sunt termini definiti & determinati quos transire non poteris. Frustra igitur times quod reflectere aut uitare nequeas, ab eiusmodi quippe casu nusquam resilire, fortitudinis quidem laudatæ ac egregie magnanimitatis est. Enumerauimus p̄functorie notas Pythagoricas. Primum quod ad diuina p̄tinent, deinde quod ad hoīes singulos quosq;. Nunc alter erga alterum quibus moribus utatur, ausculta paucis, cūq; nihil amicitia sit optabilius, incumbit summa post deos cura, uirtute amicos parare ut est in carminibus aureis, tamen non transeunter quoslibet. Idcirco ipse dixit. Ne cuiq; inieceris dextram. Et dum penetralibus tuis dignū amicū inueneris, omnium tuorum participem eum facias, Ob eam rem ipse Pythagoras hoc alios ante omnes usurpauit adagiū. Amicorum omnia comunia. Timæo & Cicerone attestantibus. Est enim amicus alter ipse, quod fit ut amicitia sit ἰσότης. i. æqualitas & eadem aīa. Minime autē admittendi sunt in amicitia hoīes alioquin interne albi, tamen nigram caudam foris gestantes (exprocrede) quibus nihil fert terra pestilentius, picæ mendicæ Cyanoleucæ cauda inter scapulas nigricante, omnia simulantēs & dissimulantes hypocrite. Dixit itaq; Pythagoras μή χέεσθαι τῶν μελανούρων. i. Ne gustes exiis quibus est nigra cauda, ii sunt falsi fr̄es quos atratos uocāt, et si φεύδεις ἐν τῷ ἐσθίειν μέρεσι μελάνεσσι ut scripsit Tryphon grammaticus. i. Falsum enim in extremis nigrescit. Reliquos leuioris amicitia parū utiles siue cognatos siue amicos supra modū nec cōtemnas nec acceptes. Quod instituit allegoria hæc, Vnguium crinūmque præsegmina nec cōmingito nec insistito. Neq; abest quin omnem ingratum conuictorē & singulos nobiscum susurrone hoīesq; garrulos caute uitare iubeamur, unde illud extat Cohabitanter nobiscū hirundines ne habeamus, porro amicus consulto recipiendus est, at receptus non facile abiiciendus. Frangere nempe amicitia inhumanū est, quare dixit. Panē ne frangito. Tu uero ita uelis amicus esse ut amici omnia perinde cures atq; tua cui non blandis uerbis & sermonū fuco placeas, sed studio ueri. Sedes enim amicitia ueritas est, non adulatio, propter quod ipse dixit. Oleo sedem ne abstergas. Utq; conciliandus est bonorū amor, sic non est cōmouēda malorū iracūdia, hoc ipsum admonet Ignem gladio ne fodito. Est p̄terea uiri boni officium prodesse oībus, nocere nemini. Nam si uel molestia autor, uel oneri imponendo socius accesseris, non profuisse quidem, magis autē grauasse diceris, ut ita uitio locum dedisse uidearis. Tunc autē uirtuti potius tuæ gra

tuæ gratiam mereberis cum onus deponenti succurras ut leuē pondere uelocius, hoc illud est q̄d dixit *φορτίον συγκαθάρει μὴ δὲ ἄνεπιπθῆναι*. i. Onus simul deponere, non aut̄ simul imponere, haud secus atq; si dicat, ad id coadiuuato ut hoīes molestia leuentur, non grauent̄. Indignus uero & puer sis uir moribus sicut non est interimendus subito, ita tibi ueniat minime fouendus. Quare interdixit Cibum in matellam ne immittas. Eam deniq; ferocitatē deponamus oportet ut prorsus nemo seuiat in quēuis innocentem. Præcepit em̄ & illud Pythagoras Mitem arborē non uiolandā nec le dēdam. Vnde illud extat in symbolis Pisces ne gustato. Est profecto piscis animal eiusmodi quod ipsa natura nullo pacto lædit hoīem. Nunc q̄tum ad rempub. attinet adhuc id restat citandū q̄d ipse dixit, Coronam ne carperis, significans legē non uiolandā. Et illud itē In uia ne feces ligna. Quo monemur publica & quæ sunt uniuersitatis non esse turbanda. Quæ uero sapientem haud deceat fastus & maiestatis inflatio, publici ue honoris tumor, arcanū hoc symbolū nos exhortat̄ A fabis abstinentum. Magistrat̄ em̄ fabis eligunt̄ prischorū more. Innumerabile aut̄ desyderat malū q̄squis anxie occupat̄ est in capeffenda republica. Quo magis ne populū dehortando male offenderet, maluit discipulos recondito mysterio tanq̄ fidus magister ab omni ambitione auertere, ut memoria semper tenerent uide licet *ὅτι οὐ δὲ πολιτεύεσθαι*. plura horum non dubiū est quin Hipparchus & Iylis Pythagoræ auditores memoriter tenentes p̄cepta doctoris, q̄ illi cū cæteris conscholasticis ingenio suo pro libris seruarunt, in auditorio thebarum prodiderunt. Ea tñ & non omnia uidi & ad finem properans non oīa p̄stringere uolui. Hoc unū uolui nescius ne esses & obliuioni haud cōmitteres oēm ferme Pythagoricā philosophiā esse notis uerborū & tegumentis rerum plenam, eūq; tradendi morē ut ante dixi ab Hebræis credit̄ & ægyptiis ipse ad græcos primus transtulisse. Solebant em̄ ægyptiū quibusdā fictis iter sacerdotes literis sacra comunicare, ut essent plebi secreta q̄ & diutius admirationi forent & attentius caperent̄. Vnde illi Colossi statuæ, aræ, arcus, & æra publice incisa literis ægyptiorū sacris, prominebant spectanda uniuersis, sed non nisi mystis & initiatis hieroglyphis intellecta ut de iis Chæremon & Orus, ægyptiorūq; multi scripsere. Sic Pythagoras meus esse nō putabat uiri sapientis a fino lyrā exponere aut mysteria q̄ ita reciperet ut sus tubam, & fides graculus, & ungenta Scarabæus, Quare silentiū indixit discipulis, ne uulgo diuinorū arcana patefacerent, q̄ meditando facilius q̄ loquendo apprehendant̄. Tum Marranus. Ne, inquit, unus tibi possideas oro Pythagorā mi Philolæ, sed nostrū esse patiaris, non solius tuum. Egdem ipse mihi uideor de tuo sermone haud admodum surdus neq; immemor Pythagorista euasisse, q̄ ut cuncta mysteria, metaphoras, ænigmata, sententias, apophthegmata, allegorias, symbola,

DE ARTE CABALISTICA

notas, signa, sacramenta, tanti uiri & oim primi philosophi quæ tu obiter
 & pfunctorie catalogi specie recensuisti, cõmentarẽ memoriæ, locis Tul
 lianis & arte rhetorũ in te audiendo sum usus. Quin uis periculũ faciã. Af
 seruisti em̄ si rite recordor Pythagoram tribus uoluminibus oēs philoso
 phiæ partes complexũ fuisse physico, pædeutico & politico. i. naturali disci
 plinari & morali, q̄ moriens (ut alias audiui) filix testamento mandasse
 fertur, ne uel extra familiã ederet, immo nullaten⁹ publicaret. Ipse uero di
 gnis tm̄ & numero paucis, dum uiueret oĩa q̄ illic continebant, maxie aut̄
 mathematica, uiua uoce nullo utens inuolucro plane demonstrauit. Cete
 ris cætera in parabolis. Ergo aliter loquens, aliter sentiens (& si semp̄ idẽ
 sapiens) per quædam symbola ceu memoracula doctrinã suam suis impo
 titus est, ita ut ad prischorũ imitationẽ aliud dictũ, aliud referret intellectũ.
 Ab eo nanq; ut de primis exordiar pro deo ponit infinitũ & unũ, pro reb⁹
 incorporeis numerũ, pro corporeis figurã, pro mistis harmonia, pro sor
 dibus & peccatis, uites non putatæ, pro eo qd̄ est in uita purissimũ, farina.
 Gallus cãdidus nota est deo dedicati, Sedere designat humilitatẽ, Circũa
 ctio prudentiã, & hæc q̄ ad diuina. Istud ad rem priuatã & uirtutes spectat
 Statera symbolũ iusticiæ, Sal notat moderamen, Via publica errores uul
 gi, Sol ponit loco manifesti & apti, Acut⁹ gladius significat picula, Lotiũ
 inuerecundiã, Cãtus uoluptatem, Lyra harmoniã, Stragula lecti, insomnia,
 Annul⁹ strict⁹ dolorẽ, Esca cordis cruciatũ, Olla ebullitionẽ iræ, Vngues
 recurui rapinã, Chœnix alimentum, Res decidetes fortunam, Termini fa
 tum, ista sunt hois quoad se ipsum, illud iam sequitur quod uersat̄ erga alte
 rũ, Dextra notat amicitia, Nigra cauda falsos fratres, Vngues et criēs sym
 bola sunt propinqrũ Hirundines garrulorũ, & corũ qui excedũ ingra
 ti, Panis mysteriũ est ueræ amicitie, Oleũ adulationis signũ, Ignis iracun
 dia, Gladi⁹ exacerbatiõis, On⁹ molestiã insinuat, Matella figurat idignũ,
 Arbor mitis hoĩem utilem, Piscis hoĩem innocẽtem. Hactenus de re pri
 uata. Nũc de republica. Corona signũ est legis & regimĩs, Ligna uia res
 uniuersitatis, ambitionẽ Faba demonstrat, oĩa symbolica, om̄ia figurata et
 allegorica. Quasi plura in discipulis Pythagoræ putares inueniri posse,
 profecto hæc oĩa reducerem ad eius uiri mathematicas proportiões, qm̄
 unum & duo prima progressiõẽ fiũt tria. Ecce rem publicã, & ter tria sunt
 nouem, ecce rem diuinã, & ter quatuor sunt duodecim. Ecce rem priuatã
 q̄ ad alterum, & quater quatuor sunt sedecim. Ecce rem priuatam q̄ ad se.
 Est igit̄ res publica trigonus, & res priuata tetragonus, & sicut se habet se
 decim ad duodecim, ita se habet duodecim ad nouẽ, singula in proportio
 ne hemiolia, hoc est sesquialtera. Vide q̄ docilis te p̄ceptore sum, & q̄ egre
 gie pythagorisso. Tu uero quẽ me ipsum facis? Tum Philolaus, Plane Py
 thagoreum, inqt, iam em̄ tibi p̄mitto rumpere silentium, satis disciplinarũ
 habes

habes, si oīa formalia intellectualiter intelligas. Ad hæc Marran⁹. Ego cer
 te quid hoc sit ignoro. Dicam, ait ille, Si oīa quæ tibi apparent, a sensu ad
 mentem transferas, hoc est, si corporeas passiones omneis reiicias & men
 tis contemplatione pfruaris. Iam uerbi causa in latissimo campi spacio lon
 ge distantem a te hoīem uidere te uelim, tu uero ignorās qd rerum sit exi
 stimabis uel agri terminū, uel truncū esse, habet em̄ figuram rectā, & ma
 teriam tua opinione immotā, propius cum aspexeris, cogitabit in arbuscu
 lam succreuisse. Reiecta igitur penes te cemētaria mole, uegetare id putas
 uita plantæ, tum si motu progressiuo iuxta uos ambo accedatis, continuo
 arboris forma euanescente succurrit tibi aīalis cuiusdā imago nescienti atq;
 dubitanti sit ne gryphes an ciconia, uel alia quelibet ingens auis, bipes em̄
 est. Iamq; factus propior cernis q; caudam & alas non habet, & ambulat
 erecto capite, mox relinquit oēs formas priores, & formam cogitas huma
 nam. Ergo una cum obuiā fueritis, salutem prior dicis, & respondet iste lo
 quens rationaliter, tum neq; fauni neq; satyri aut alius tibi phasmatidis ori
 tur suspicio. Sed plane hoīem esse agnoscis uel uicinū uel amicum, quē ubi
 de parentibus suis & propinquis ut fieri solet interrogas, ipse omni quæ
 stioni tuæ satis faciens recedit. Eoq; discedente, solus tecum meditaris hūc
 hoīem & ex parentibus esse natum, & parentes rursus ex parentibus, &
 illos ipsos pariter e semine humano, & semen illud ab hoīe qdam esse, tan
 demq; cum natura respuat infinitū, uidebit forte haud admodū impossi
 bile unum aliquē assignare hoīem q fuerit ortus sine semine humano. Ita
 in xii. libro post naturalia scripsit Aristoteles, & eum appellat τὸ τέλειον. i.
 pfectum. Cuncq; accepto feras dari a philosophis hoīem talem pfectū, cui⁹
 corpus non sit natū ut ceterorū hoīm, tunc discurre p rationē ad hoīs ani
 mam, semp de pfecta ad pfectiorē & nobiliorē. Eadēq; possibilitate arbi
 traberis concedi q; aīam certam, non ita creatā ut cæteras aīas, sed forte
 q se ipsam cōcreauerit, et eam esse non solū pfectā aut aliis pfectiorē, uerē
 etiā cunctarū q fuerūt, sunt, erūt aut fore possunt, pfectissimā, hanc in hoīs
 mortalis corpe sitā separabis a corpe, ac supra reliquas aīas separatas (qñ
 ipsa est nobilissima) locabis in nobilissimū nō locū sed habitaculū. Nobi
 lissima uero mansio est proxima deo, qd Stagirita late profectur in lib. ad
 Alexādrū de mūdo. Illā aut nos in orizonte mūdi supsupmī q dicit incom
 parabilis habitare iudicamus, ubi est unio dei & creature. Sicut in orizōte
 eternitatis ponimus motorē primi mobilis imobilē, in q mūdus corpore⁹
 & incorporeus cōueniūt. Hac iam uia humanā formā, intellectualiter uer
 tisti in formā separatā, & eandē mentaliter ad æthernitatis supmā duxisti
 mansionē. Vnde oībus angelis & aīabus gratiosis summa instillat beatitu
 do, & oēs aīæ salutiferæ ad eandē aīam ceu ad regulā quandā regulantur,
 Quod utiq; de corpe illo pfectissimo cuius ante meminim⁹ Pythagorice

nō negarē. Nā ipse dixit hoīem posse fieri deū immortalē, p̄ q̄d sententiā suā dare ostēdit, q̄ una gloria partē hoīs utrāq; glorificare possit, & totū hominē facere beatū, qm̄ maximus ipse deus aut utrāq; inforbit, ac sua deitate ibibit, aut aīæ cōmittit ut corpori sublimato claritudinē & glorificationē suā influat. ὡς ὁμοζύγῳ καὶ ὁμοπρεΐτω, (Ὑποπογραφεῖ τί τε καὶ Ὑπαθλίῳ π. i. Tanq̄ cōiugato & uiarū comiti, simulq; cēfite, & q̄d simul certauerit. Hoc Pythagore dogma repullulauit ab Orpheo, q̄d in exitu hymni ad Mercuriū deprehendit. Iā tibi p̄ oculis pendentē cernis Homeri cathenā aureā in Iliados octauo ab Ioue cœlitus fragilitati nīæ demissā in terras, p̄ quā t̄met ipsum ope diuina in sublime leues cū agēdo tū contēplādo. Necessē nāq; fuerit prius secūdū mentē uiuere, post tandē mēte cōtēplari & contēplātē ardēter ascēdere, qm̄ uita est cōtēplatiōe prior, quare cū utrāq; deceat esse purā ad cōsequēdū id q̄ nihil est purius, certe purgāda prius uita est, deinde illumināda cōtēplatio. Quod igit̄ in ea quā attulim⁹ rerū a rebus abstractiōe uidisti, tu id in te ipso experire, ut p̄ rōnem ad mentē redeas, & externis te oībus explices, q̄d M. Antoninus Impator impat̄ ἁπλωσον σιαυτὸν. i. explicato te ip̄m. Oportet em̄ ex hac uita migrātē in alterā, om̄e indumentū exuisse ac nudū pficisci, nō modo ab oī materia & corp̄is appēdiciis, uerū etiā ab uniuersa pturbationū affectionū et passionū mole, pfugū atq; liberū, q̄d scite admodū Lucianus Samosatēsis in dialogo Charonis & Mercurii oīm philosophissimo docuit quē nisi legisti lege & imitare. Quid aliud est obsecro q̄d Pythagoras in tria diuisit q̄ nos in diuinæ uirtutis uestigia ponāt, nisi purgatio, illuminatio & p̄fectio. Sic em̄ ait. ταῦτα πόνι ταῦτ' ἐκμὲ λέτε τούτων, καὶ ἐρᾶν σὲ, ταῦτα σὲ τ' εἶναι ἀρετῆς εἰς ἰχθίᾳ θήσει. i. Hęc labora, hęc meditare, hęc oportet te amare, hęc te diuinæ uirtutis in uestigia ponent, q̄d Hierocles de uiribus aīæ nīæ rōnalis æque itelligi uoluit amori diuino rū applicatis, & hęc nos, inqt, deo siles faciēt. Verba Pythagore cōsydere m⁹. Tria nāq; posuit qb⁹ iūctis anagogice possum⁹ ad summā beatitudinē puenire. Laborē uirtutis q̄ in actiōe cōsistit. Meditationē q̄ multis disciplinarū studiis nutrit̄, & Amorē q̄ nos ut necessariū uinculū deo connectit, primū moralis, secūdū naturalis cū mathematica, tertiū studiosis theologia ubertim exhibet, nec unū sine altero p̄ se satis est, sed tria hęc cōuenire oportet. Id doctē q̄dē ut oīa Porphyri⁹ maximus Pythagoricorū explorator in libro primo de abstinētia aiatorū, tractat his uerbis q̄ ob grauē testimoniū autoritatē afferre libuit. οὐκ' ἐστὶν ἡ θειοκαμονικὴ ἡμῶν θεωρία, λέγουσιν ἄθροισις, καὶ μαθημάτων πλῆθος, ὡς ἀντισοῖν θεῖον, οὐδ' ἐβουισκεμένη κατὰ φύσιν, οὐδ' ἐν ἑσπέρῳ τῶν λόγων λαμβάνει τὴν ἐπίδοσιν. οὐτῶ ἢ οὐδ' οὐ ἐκώλυσι, ὅσ' πᾶν μάθημα βουίσσεται, εἴν' ἐβουίσσεται. i. Nō est beata nobis contēplatio, uerborū accumulatio & disciplinarū multitudo, quē admodū aliq̄s forte putauerit, necq; cōstituta secūdū hoc, necq; pro q̄titate rationū ac sermonū accipit incrementū. Sic em̄ nihil prohiberet illos q̄ omnem cōgregarēt disciplinam fore beatos.

Et aliquan

Et aliquanto post, ut omittam reliqua breuitatis gratia sic ait. καὶ ἡμᾶς δὲ ἐντελέθει πρὸς τὰ ὄντως οἰκεία μέλλοιμεν ἐπανέναι ἂ μὴ ἐκ τῆς θνητῆς προσελήφμεν φύσεως, ἀποδέσσει πάντα, μετὰ τῆς πρὸς αὐτὰ προσαθείας διῆς ἡκατάβασης γένηται ἀναμνησθῆναι δὲ τῆς μακαρίας καὶ αἰωνίου οὐσίας καὶ πρὸς τὸ ἀσώματον καὶ ἀποῖον ἀπεύδοντας ἐπανελθεῖν, δύο μελέτας ποιησόμενοι, μίαν μὲν. καθ' ἣν πᾶν εἶ ὕλικόν καὶ θνητὸν ἀποθνήσκῃ. ἑτέραν δὲ, ὅπως ἐπανέλθωμεν καὶ πάλιν ἡμᾶς ἐναντίως ἐπ' αὐτὰ ἀνακαίνοντες ἢ ἐντελέθει καθήλωμεν. i. Et nos oportet hinc siquē ad uere propria uelimus redire quæ de mortali assumpsimus natura abiicere uniuersa, cū ipsa erga illa affectione per quā descensus nobis contigit, reminisci autē beatę & æthernę essentię, & ad incorporeū ac impassibile studētes ascendere, duas meditationes facientes, unā quē secundū quā omne materiale et mortale deponamus, alterā autē quatenus reuertamur et redeamus, aliter ad ea ascendētes quā hic descēdimus. Et iterū post sermonē haud ualde multum iubet nos illic Porphyrius a sensu & imaginatiōe oīq; irrōnali quæ sequit̄ inde conditione, passionibusq; eiusmodi, animū penitus segregare quatenus pmittit nature necessitas, rite uero disponere articulatimq; cōponere quæ ad mentē p̄tinent, tranquillitatē pacēq; ex bello quod aduersum irrationalitatē gessimus parātes, ut nō solū de intellectu & intelligibilibus audiamus, uerū etiā pro uirilisimus fruētes eius contēplatione, tū in naturā incorporeā trāslati, tū uiuētes cū ueritate p̄ mentē, nō ultra false cū corporeū cognatis. Soluere itaq; multa nobis indumēta debemus, tū uisibile hoc indumentū carneū, tū ea quibus interioribus sumus induti pelliceis, proxima. Hucusq; Porphyrius quæ de re lōge plura differēdo prosequitur, oīa istuc tendentia ut p̄ sensibilia ueniamus ad intelligibilia & mētalis boni fruitionē, honeste uiuēdo, pure cōtemplādo, & diuine amādo, quæ oīa de Pythagora nostro tanquā quædam ingēti cūctarū disciplinarū flumine duxit. Ego uero, Marranus aiebat, ab iis quæ mihi ordine recēsuisti plane in eā moueor opinionē quæ flumen illud suū Pythagoras ex infinito Cabalistarū pelago cuius scēlicē nobis Simon nauigationē pollicetur in agros gręcorū limitauit, unde nostra tādē studia irrigare queamus, Ita pares mihi uidentē esse inter se Simonis de Cabalistis & tui de Pythagoricis tā sermōes quā sentētias. Nā quod aliud intēdit uel Cabaleus uel Pythagoras, nisi aiōs hoīm in deos referre, hoc est ad p̄fectā beatitudinem promouere. Quæ autē alia uia quæ similis utriusq; tradendi modus & ambobus æqua exercitatio per symbola & notas adagia & parcemias, p̄ numeros & figuras, p̄ literas syllabas & uerba, Sic hypsilon Pythagorę iuuētutis symbolū extat. Sic prima syllaba Iliados signū est & nota oīm librorū Homeri quæ sint numero i utroq; ope. Sic uerbum cādidi significat bonū, atri malū. Haud aliter & Simōnē primā Pentauchi literā, & pētagrāmatis mediā ad alias res trāstulit, & Raham, autore Dauid Kimhi, allegorice pro Abrahā mutuat̄ est, & cętera quæ de sermone ad nos habito satis meminim⁹. Sed audi quō clamore nos caupo ip̄e ad cœnaculū uocat, heus ad epulas. Et Philola⁹. Egdē, inquit, cupiēter edā, quoniam Imus